

**T.C
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**GELİR EŞİTSİZLİĞİNİN HANEHALKI BORCU
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ
(1970-2021)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Malik TOPLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayça AKARÇAY

OCAK 2025

T.C
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI

GELİR EŞİTSİZLİĞİNİN HANEHALKI BORCU
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ
(1970-2021)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Malik TOPLU

Tez Savunma Jürisi: Doç. Dr. Ayça AKARÇAY (Tez Danışmanı)
: Prof. Dr. Sezgin Polat
: Prof. Dr. Hasan Tekgüç

OCAK 2025

ÖNSÖZ

Tez çalışmamı tamamlama sürecinde desteklerini esirgemeyen her daim yanımda olan herkese teşekkür etmek istiyorum.

Doç. Dr. Ayça Akarçay'a yoğun çalışma temposu içinde değerli zamanını çalışmalarına ayırdığı ve zorlu süreçte bana rehberlik ettiği için özel teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreçteki yardımları için Çağla Gürpınar, T. Sabri Öncü, M. Akif Dokumacı, Emre Topalgökçeli, Özgür Erbay ve E. Seren Kösel'e teşekkür ederim.

Bu tezi Hatay depreminde kaybettiğim tüm yakınlarıma, sevgili aileme ve Çağla Gürpınar'a ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
RÉSUMÉ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
ÖZET.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
3. VERİ.....	12
3.1 Stilize Olgular.....	16
4. METODOLOJİ	21
5. AMPİRİK SONUÇLAR.....	33
6. SONUÇ.....	40
7. KAYNAKÇA.....	42
8. EKLER.....	46
9. ÖZGEÇMİŞ.....	52

KISALTMALAR

BIS: Uluslararası Ödemeler Bankası (*Bank for International Settlements*)

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü (*International Labour Organization*)

IMF: Uluslararası Para Fonu- (*International Monetary Fund*)

IV: Araç Değişken (*Instrumental Variable*)

OLS: En Küçük Kareler Yöntemi (*Ordinary Least Square Method*)

SWIID: Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (*Standardized World Income Inequality Database*)

WIID: Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (*World Income Inequality Database*)

WID: Dünya Eşitsizlik Veritabanı (*World Inequality Database*)

ŞEKİL LİSTESİ**Sayfa NO**

Şekil 3.1.1: Gini Endeksinin Değişimi (SWIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	16
Şekil 3.1.2: En üst %10 Gelir Payının Değişimi (WIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	17
Şekil 3.1.3: En üst %10/Orta %50-90 Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	18
Şekil 3.1.4: En üst %10/Alt %0-50 Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	19
Şekil 4.1: Sabit Etki Olmadan Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En üst %10'luk pay) ve Hanehalkı Borcu	22
Şekil 4.2: Sabit Etki Olmadan Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu.....	23
Şekil 4.3: Ülke Sabit Etkisi ile Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En üst %10'luk pay) ve Hanehalkı Borcu.....	24
Şekil 4.4: Ülke Sabit Etkisi ile Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu.....	25
Şekil 4.5: Ülke ve Yıl Sabit Etkileri ile Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En üst %10'luk pay) ve Hanehalkı Borcu.....	26
Şekil 4.6: Ülke ve Yıl Sabit Etkileri ile Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu.....	27
Şekil 4.7: ILO Sözleşmelerinin Onaylanması (Kümülatif).....	31
Şekil 4.8: Kredi Deregülasyonu ve ILO sözleşmeleri.....	31
Şekil A.1: Gini Endeksinin Değişimi (WIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi	46
Şekil A.2: En üst %10 Gelir Payının Değişimi (WID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	47
Şekil A.3: En üst %10/Orta %30-90 Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	47
Şekil A.4: En üst %10/Alt %30-90 Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi.....	48

TABLO LİSTESİ**Sayfa NO**

Tablo 3.1 Stilize Olgular.....	15
Tablo 3.2 Betimsel İstatistikler: Kredi ve Gelir Eşitsizliği.....	20
Tablo 4.1 En Küçük Kareler Yöntemi (OLS) Tahminleri.....	28
Tablo 4.2 Gini için Temel Tahminler (SWIID).....	33
Tablo 4.3 En üst %10 gelir grubu için Temel Tahminler.....	35
Tablo 4.4 Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Temel Tahminler.....	38
Tablo 4.5 Alternatif Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Temel Tahminler.....	39
Tablo A.1 Durbin-Wu-Hausman Test.....	48
Tablo A.2 Gini için Temel Tahminler (WIID).....	49
Tablo A.3 Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Birinci Aşama Sonuçları.....	50
Tablo A.4 Alternatif Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Birinci Aşama Sonuçları.....	51

RÉSUMÉ

Dans cette thèse, je cherche à explorer la relation complexe entre l'inégalité des revenus et l'endettement des ménages. J'estime l'impact de l'inégalité sur l'endettement des ménages à l'aide de données panel provenant de 21 pays développés sur la période 1970-2021 en combinant l'endettement des ménages avec des données détaillées sur la distribution des revenus provenant de la Standardized World Income Inequality Database (SWIID) et de la World Income Inequality Database (WIID) afin de construire un ensemble de données complet. J'examine comment l'inégalité croissante des revenus conduit à des niveaux plus élevés d'endettement des ménages, les ménages à faible revenu et les ménages à revenu moyen empruntant davantage pour soutenir leurs modèles de consommation.

La contribution de l'étude à la littérature dans ce contexte est qu'elle aborde non seulement le mécanisme de transmission financière dans le cadre de la crise financière de 2008, mais aussi l'impact de la crise de la pandémie de COVID-19. En analysant l'effet de diverses mesures de l'inégalité des revenus sur l'endettement des ménages, une comparaison est faite entre l'effet de la crise COVID-19 et l'effet après la crise de 2008. Sur le plan méthodologique, le problème de l'endogénéité est abordé en utilisant un modèle empirique basé sur le nombre de conventions de l'OIT ratifiées comme variable instrumentale. En outre, des effets fixes par pays et des variables nominales annuelles sont utilisés pour contrôler les conditions spécifiques à chaque pays et les effets variant d'une année à l'autre.

L'étude montre que les augmentations de l'inégalité des revenus, mesurées par divers indicateurs, donnent lieu à des expansions significatives de l'endettement des ménages. Une augmentation d'une unité de l'indice de Gini et de la part des 10 % des revenus supérieurs entraîne une augmentation de 3.7 à 6.5 points de pourcentage de l'endettement des ménages sur l'ensemble de la période. L'impact de l'inégalité des revenus sur l'endettement des ménages s'aggrave, en particulier après la crise financière, et il est plus faible dans la période de la crise COVID-19 que dans la période qui a suivi la crise financière. Cette thèse indique que l'impact d'une augmentation du ratio des groupes à revenus plus élevés par rapport aux groupes à revenus moyens est 3.2 à 3.5 fois plus important que l'impact d'une augmentation du ratio des groupes à revenus plus élevés par rapport aux groupes à faible revenus.

En conclusion, cette thèse examine le rapport entre l'inégalité des revenus et la dette des ménages à l'aide d'un modèle empirique basé sur la variable instrumentale du nombre de conventions de l'OIT ratifiées au cours de la période 1970-2021 et la mesure dans laquelle la relation change pendant les périodes de crise. En plus de trouver des résultats significatifs et positivement corrélés sur le lien de causalité entre l'inégalité des revenus et la dette des ménages, l'étude peut fournir une base aux

décideurs politiques pour aborder les problèmes difficiles de l'inégalités croissantes et de la dette des ménages.

Mots clés: Inégalité des revenus, Endettement des ménages, Instabilité financière, COVID-19

ABSTRACT

In this thesis I explore to the complex relationship between income inequality and household debt. I estimate the impact of inequality on household debt using panel data from 21 developed countries over the period 1970-2021 by combining household debt with detailed income distribution data from the Standardized World Income Inequality Database (SWIID) and the World Income Inequality Database (WIID) to construct a comprehensive dataset. I examine how rising income inequality leads to higher levels of household debt as low-income households and middle-income households borrow more to sustain their consumption patterns.

The study's contribution to the literature in this context is that it not only addresses the financial transmission mechanism within the framework of the 2008 financial crisis but also how it will be shaped in different crises, such as the COVID-19 pandemic crisis. By analyzing the effect of various income inequality measures on household debt, a comparison is made between the effect of the COVID-19 crisis and the effect after the 2008 crisis. Methodologically, by using the number of ratified ILO conventions as instrumental variables and the endogeneity problem is addressed using an empirical model based on it. In addition, country fixed effects and year dummies are used to control for country-specific conditions and year-varying effects

The study shows that exogenous increases in income inequality, as measured by various indicators, give rise to significant expansions in household debt. A one-unit increase in the Gini index and the top 10% share leads to a rise of 3.7 to 6.5 percentage points in household debt over all periods. While the impact of income inequality on household debt deepens, especially after the financial crisis. The impact is smaller in the COVID-19 crisis than in the post-financial crisis period. This thesis indicates that the impact of an increase in the ratio of top income groups to middle income groups is 3.2 to 3.5 times larger than the impact of an increase in the ratio of top income groups to lower income groups.

In conclusion, this thesis examines the relationship between income inequality and household debt using an empirical model based on the instrumental variable the number of ratified ILO conventions over the time period 1970-2021 and the extent to which the relationship changes during crisis periods. In addition to finding significant and positively correlated results on the causal relationship between income inequality and household debt, the study can provide a basis for policymakers to address the challenging issues of rising inequality and household debt.

Key Words: Income Inequality, Household Debt, Debt, Financial Instability, COVID-19

ÖZET

Bu tezde gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki karmaşık ilişkiyi araştırıyorum. Kapsamlı bir veri seti oluşturmak için hanehalkı borcunu Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı (SWIID) ve Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı'ndan (WIID) alınan ayrıntılı gelir dağılımı verileriyle birleştirerek 1970-2021 dönemi boyunca 21 gelişmiş ülkeden panel veriler kullanarak eşitsizliğin hane halkı borcu üzerindeki etkisini tahmin ediyorum. Düşük gelirli haneler ve orta gelirli haneler tüketim kalıplarını sürdürmek için daha fazla borçlandıkça, artan gelir eşitsizliğinin nasıl daha yüksek hanehalkı borcu seviyelerine yol açtığını inceliyorum.

İlgili tez çalışmasının bu bağlamda literatüre olan katkısı, finansal aktarım mekanizmasını sadece 2008 mali kriz çerçevesinde ele almayıp COVID-19 gibi farklı krizlerde nasıl şekilleneceğini ele almaktadır. Gini endeksi, %10'luk üst gelir grubu, orta gelir grubu ve düşük gelir grupları olmak üzere, çeşitli gelir eşitsizliği ölçütlerinin hanehalkı borcu etkisini ele alınarak COVID-19 Krizi ile birlikte oluşan bu etki ile 2008 krizi sonrasında oluşan etkisinin karşılaştırılması yapılmıştır. Metodolojik olarak, onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısı araç değişkeni temsil eder ve buna dayalı ampirik bir model kullanılarak içsellik sorunu ele alınmıştır. Bununla birlikte, ülke sabit etkisi ve yıl kuklaları kullanılarak ülkelerin kendine özgü koşulları ve yıllara göre değişen etkileri kontrol edilmiştir.

Ölçülen çeşitli gelir eşitsizliğindeki dışsal artışların hanehalkı borcunda önemli genişlemelere yol açtığını göstermektedir. Gini endeksindeki ve en üst %10'luk gelir grubunun payındaki bir birimlik artış, tüm dönemler boyunca hanehalkı borcunda 3.7 ila 6.5'lik bir artışa yol açmaktadır. Özellikle finansal kriz sonrasında gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisinin derinleşmesinin yanı sıra, COVID-19 Krizi'nde etki, finansal kriz sonrası döneme göre ise daha azdır. Bu tez, en yüksek gelir gruplarının orta gelir gruplarına oranındaki artışın etkisinin, en yüksek gelir gruplarının düşük gelir gruplarına oranındaki artışın etkisinden 3.2 ila 3.5 kat daha büyük olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, ele alınan bu tez çalışması gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişki, araç değişkeni olan onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısına dayalı ampirik bir model kullanılarak 1970-2021 zaman dilimi arasında ne şekilde bir ilişki içinde olduğu ve ilişkinin kriz dönemlerinde ne düzeyde değiştiğine bakılmaktadır. Çalışma, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki nedensel ilişkide anlamlı ve

pozitif korelasyonlu sonuçlar bulmanın yanı sıra, artan eşitsizlik ve hanehalkı borcu gibi zorlu konularda politika yapıcılar için bir zemin hazırlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Eşitsizliği, Hanehalkı Borcu, Finansal İstikrarsızlık, COVID-19

1. GİRİŞ

Gelir eşitsizliği, hem ülkeler arasında hem de ülkelerin içindeki zenginler ve toplumun geri kalanı arasında artmaktadır. Gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu, küresel ekonomide incelenmesi gereken en büyük sorunlardan biri olmalarının yanı sıra, toplumsal mücadelenin yansıdığı en önemli alanlardan biridir. Gelir Eşitsizliği, gelirin bir nüfus içinde ne ölçüde eşit dağıldığını ifade eder (Introduction to Inequality, t.y.). Gini endeksi, gelir eşitsizliğinin en yaygın ölçüsüdür. Endeks 0 ile 1 arasında değişir ve 0 mükemmel eşitliği, 1 ise mükemmel eşitsizliği temsil eder. Örneğin, Gini endeksi Almanya'da 0.30, Norveç'te 0.27, İsveç'te 0.29 ve İsviçre'de 0.30 iken, Güney Afrika'da 0.67, Şili'de 0.46, Malezya'da 0.47 ve Türkiye'de 0.41'dir. Gini değerlerine bakıldığında gelişmiş ülkelerde gelir eşitsizliği sorunu gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha az olsa da bu ülkeler için hala önemli bir sorundur. Hanehalkı borcu, hanehalklarının ve hanehalklarına hizmet veren kar amacı gütmeyen kuruluşların borç senetleri ve kredileri toplamının GSYH'ye oranı olarak hesaplanmaktadır (BIS, 2013). Benzer şekilde, tarihsel bir perspektiften bakıldığında, hanehalkı borcu gelişmiş ülkelerde artmaya devam etmektedir. Örneğin Kanada'da hanehalkı borcu 1970'lerde ortalama %42 iken 2022'de %102'ye, Avustralya'da ise %35'ten %110'a yükselmiştir. Ancak tanımlar ve göstergeler, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yeterli kalmamaktadır.

Krizler, bu ilişkilerin yüzeye çıkmasında önemli sonuçlar doğurur. Gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişki, iktisadi ve toplumsal dinamiklerin birbirlerini etkilediği canlı bir alana yol açmaktadır. Gelir eşitsizliğinin, hanehalkı borcu üzerindeki etkisi ve yönü, tarihsel süreç içerisinde devamlılık arz etmektedir. Buradaki etkinin kalıcılığı, ilişkinin iktisadi boyuta indirgenememesinden kaynaklıdır. Başka bir deyişle, borç, bağımlılık ilişkisini sürekli kılmaktadır. Bu noktada finansal istikrarsızlık gelir eşitsizliği-borç krizi ilişkisine bir düğüm olarak eklenir. Finansal

sistemin içsel istikrarsızlığı genişleme ve yavaşlama dönemlerinin sonucu olarak bir döngüsellikten oluşur. Genişleme ve yavaşlama sırasında kredi arzında meydana gelen değişiklikler, konjonktürelliğin iki yapı taşını temsil etmektedir (Kindleberger ve Aliber, 2005, s.25). İkinci olarak, koronavirüs pandemisi küresel olarak iktisadi ve toplumsal etkileri yıkıcı bir süreç yaratmıştır. COVID-19, 3 milyondan fazla ölüm ve 120 milyon insanın kendisini yoksullukta bulduğu, her açıdan krizi ifade eden bir dönemi ifade etmektedir. Pandeminin ilk başlarda yarattığı etkilerden biri, 2008 finansal kriz dönemini hemen tekrar hatırlatmasıydı. 2008 mali krizi, hanehalkı borcunun, finansal istikrarsızlığın kritik unsurlarından biri olduğunu gösterdi. Mali kriz, akademik, iktisadi ve siyasi dünyanın insanlarını, hanehalkı borcunun artmasına sebep olan dinamikleri daha fazla anlamaya ilgiyle yöneltti. Bu dinamiklerin en başında gelir eşitsizliği gelmektedir. Gelir eşitsizliği, bireysel bir seçimden ziyade, var olan sistemin yapısal ürünüdür. Başka bir deyişle, kapitalist sistem iktisadi çevrimlerden oluşan devingen süreçtir. 1980'ler ile birlikte oluşturulan Washington Konsensus, yapısal istikrarsızlığın derinleşmesinde önemli bir başlangıç faktörlerinden biri olmasının yanı sıra, düşük faiz oranları, Bretton Woods Sisteminin çöküşü ile, artan küreselleşmeyi derinleştirmiştir. Reel ücretlerin emek verimliliği kadar artmaması, kar oranlarındaki artışın zeminini hazırlamıştır (Shaikh, 2016, s.726). Reel ücretlerin aşınması ve durgunlaşması, tüketimin finansallaşmaya içkin hale gelmesinin başlangıcını oluşturmuştur. Emegın payı gerilemesi bu koşulların yaratımında en önemli faktörlerin başında geliyor. Tüketim kalıbı, kısa vadedeki kredi mekanizmasına bağımlılığı çerçevesinde şekillenerek uzun vadede finansal istikrarsızlık dünyasında sürdürülebilir kılınıyor. Dolayısıyla, tüketim harcamalarının içeriği talebin yapısını ve üretimi etkileyerek makroekonomik yapının şekillenmesini sağlar.

Mikro açıdan ise, gelir eşitsizliği arttığında düşük gelirli hanehalkları yüksek gelirli grupların tüketim kalıplarının standardına erişmeye çalışabilir. Düşük faiz oranları patikası, bu çerçeveyi derinleştirmenin yanısıra, hanehalkı borcunun önemli derecede artmasında bir rol oynamaktadır. Diğer bir yandan, üst gelir grupları, diğer gelir gruplarına göre daha fazla tasarruf edebilme kabiliyetine sahiptir. Bu durum, üst

gelir gruplarının, gelirlerini finansal piyasalarda tasarruf etmesine ve bu piyasalarda varlık balonu oluşmasına sebep olmaktadır. Mali kriz sonrası, merkez bankalarının uyguladığı parasal genişleme, finansal varlıklarda tekrar yeni balonların oluşmasına sebep hazırladı. Diğer bir ifadeyle, finansal piyasalardaki derinleşme, üst gelir gruplarının yeni balonlar yaratma bağımlılığını mümkün kılarken, toplumun geri kalanının artan gelir eşitsizliği ile borç ilişkisine bağımlı kılmasını mümkün kıldı. Dolayısıyla, gelir eşitsizliği, küresel finansal sistem ve parasal dinamikler ile karşılıklı etkileşime sahiptir. Özellikle, koronavirüs pandemisi sonrasında, 2008 mali krizinin aksine, merkez bankaları hızlı bir şekilde piyasalara müdahale ederek geçici finansal istikrar sağladı. Hükümet destek programları hanehalklarına geçici bir destek sağlasa da maliyet ve kar marjları temelli artan enflasyon reel ücretlerin erimesini sağlayarak gelir eşitsizliğin derinleşmesini sağladı (Weber ve Wasner, 2023). Bununla birlikte, enflasyonun kontrol altına alınabilmesi için merkez bankalarının faiz oranlarını yükseltmesi, düşük gelirli hanehalkları için faiz yükümlülükleri artarken üst gelir gruplarının ise gelirleri artmıştır. Özellikle belirtirsek, enflasyon hedeflemesi rejimine dayalı para politikası, gelir eşitsizliğin artmasında katalizör bir rol oynamıştır.

Fonksiyonel gelir dağılımı bağlamında ülke gelirindeki ücretin payı ve kâr payı arasındaki bölüşüm çatışması ile kişisel gelir dağılımı bağlamında gelirin hanehalkları arasında eşitsiz bir şekilde dağılması borçlanmanın artmasında önemli bir faktör haline gelmiştir. Her ne kadar krediye erişebilir bir çağda yaşıyor olsak da gelir eşitsizliği borcu sadece finansal bir yük işlevinden ziyade ahlaki ve toplumsal boyutları derinleştirmektedir.

Bununla birlikte, yukarıda belirtildiği üzere, 2008 finansal krizi ve onu tetikleyen unsurları araştırma girişimi gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişki akademik dünyada dikkat çekmeye başladı. Bu tez, 1970-2021 dönemi için gelişmiş ülkelerde gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisini heterojen etkileri de dikkate alarak karşılaştırmalı kanıtlarla analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın merkezindeki sorunsalı, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcunun artmasını ne düzeyde etkilediğine ve bu etkinin farklı gelir dağılımı grupları arasında ne ölçüde

değiştğine odaklanmaktadır. Literatürde gelir eşitsizliği ile hanehalkı borcu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunurken, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisine dair anlamlı olmayan sonuçlar elde edilmiştir. Teorik çerçevede kredi arz kanalı perspektifi ve kredi talep kanalı perspektifi önemli bir yer tutmaktadır. İlgili tez çalışmasının bu bağlamda literatüre olan katkısı, finansal aktarım mekanizmasını sadece 2008 mali kriz çerçevesinde ele almayıp COVID-19 gibi farklı krizlerde nasıl şekilleneceğini ele almaktadır. Gini endeksi, %10'luk üst gelir grubu, orta gelir grupları ve düşük gelir grupları olmak üzere, çeşitli gelir eşitsizliği ölçütlerinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisi ele alınarak, COVID-19 Krizi ile birlikte oluşan bu etki ile 2008 krizi sonrasında oluşan etkisinin karşılaştırılması yapılmıştır. Gelir eşitsizliğinin hanehalkı borçlanması hangi mekanizmalarla etkilediğinin açıklanması ve kriz dönemlerinde ortaya çıkabilecek istikrarsızlığı azaltmaya yönelik politikalara cevap verebilmek açısından önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması aşağıdaki şekilde ilerlemektedir. Çalışma temel olarak beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkiye dair mevcut literatür gözden geçirilerek teorik çerçeve ve ampirik çerçeve tartışılmaktadır. Literatür taraması bu ilişkiyi anlamayı amaçlamaktadır. İkinci bölüm, çalışmada kullanılan veri setlerini ve kaynaklarını ele almaktadır. Ayrıca, stilize gerçekler ve tanımlayıcı istatistiksel sonuçlar da bu bölümde sunulacaktır. Üçüncü bölümde metodoloji ve veri modellemesi tartışılacaktır. 21 gelişmiş ülke ve 1970-2021 arası döneme ait gözlemler, panel veri seti modellenerek detaylandırılacaktır. Ampirik sonuçlar dördüncü bölümde irdelenecektir. Çalışma beşinci bölüm olan sonuç bölümü ile sonlandırılacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu, tarihsel olarak incelenmesi gereken iktisadi ve toplumsal süreçlerdir. Ancak gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu ilişkisi hakkında çok az ampirik literatür mevcuttur. Bazı çalışmalar gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulurken, diğerleri gelir eşitsizliğinin hanehalkı borç seviyeleri üzerinde negatif veya önemsiz bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Finansal sektörler iş çevrimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Hanehalkı talebi ve kredi arzındaki genişlemeler iş çevrimleri üzerinde tetikleyici bir etkiye sahiptir ve bu nedenle finansal krizlere yol açmaktadır. Kredi patlamalarının ardından ciddi durgunluklar yaşandığı ileri sürülmektedir (Mian ve Sufi, 2018).

Bazillier vd. (2021) çalışması, eşitsizliğin hanehalkı borcu üzerindeki etkilerine ilişkin dikkat çekici bulgulara sahiptir. Araç değişken (*instrumental variable-IV*) kullanarak 1970-2017 yılları arasında ülkeler genelinde gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkiyi ölçmeye çalışmışlardır. Araştırmalarından elde ettikleri sonuçlar, eşitsizlikteki dışsal değişimlerin hanehalkı borcu üzerinde artırıcı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Orta gelirli gruplar üzerinde çok daha fazla etki vardır, yani düşük gelirli ve üst gelirli insanlara kıyasla daha fazla borçlanma eğilimindedirler. Orta sınıf, toplam hanehalkı borcunun büyük kısmını oluşturmakta ve gelirlerine oranla sürekli olarak daha yüksek borçlara sahip olma eğilimindedir (Bazillier vd, 2021). Diğer bazı araştırmalar ise gelir eşitsizliği ve finansal krizler arasındaki ilişkinin önemini vurgulamaktadır. Bu önemi vurgulayan Perugini vd. (2016), 2008/09 krizine giden döneme odaklanarak gelir eşitsizliği ve finansal krizler arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. OECD'deki 18 ülkenin 1970-2007 yılları arasındaki panel veri analizini kullanan çalışma, verileri analiz etmek için çeşitli ekonometrik teknikleri (sabit etkiler modeli, Panel düzeltmeli standart hata (PCSE) modeli, Hansen'in

genelleştirilmiş momentler yöntemine (GMM) dayalı sabit etkiler araç değişken tahmincisi ve Sistem GMM tahmin tekniği) kullanarak bu ikili arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma, gelir eşitsizliği ile kredi artışı arasında olumlu bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bu oldukça önemli bir bulgudur çünkü gelir en çok üst gelir grupları arasında yoğunlaştıkça özel sektördeki borç seviyesinin arttığını öne sürmektedir. Çalışma ayrıca özel sektör borçluluğundaki artışın daha yüksek finansal kriz olasılığıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da gelir eşitsizliğinden kaynaklanan borç birikiminin finansal istikrarsızlığa yol açabileceğini göstermektedir. Sonuçlar, makroekonomik kırılganlıkta kilit bir faktör olarak gelir dağılımının önemini vurgulamakta ve geleneksel yaklaşımların varsayımlarına meydan okumaktadır. Bu noktada yazarlar, politika yapıcılara sadece makroekonomik istikrara değil, aynı zamanda para politikası ve düzenleyici reformlara da odaklanmalarını ve eşitsizliği göz önünde bulundurmalarını tavsiye etmektedir (Perugini vd, 2016). Buna ek olarak, artan ekonomik eşitsizlik, finansal sistem ve makroekonomik istikrar üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir. Özel sektör borçluluğunun sürdürülemez şekilde artması, gelir eşitsizliği ve finansal krizler arasındaki ilişkinin ana belirleyicilerinden biridir.

Gelir eşitsizliğindeki artış, harcama kapasitesini azaltarak toplam talebin düşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla hanehalklarının bu kapasite açığını telafi etmek için borçlanma eğilimlerini artırmalarına neden olmaktadır. Ayrıca iktisadi istikrarı öncelemeden deregülasyon politikalarının gelir eşitsizliğindeki artıştan kaynaklanan borç artışının finansal istikrar üzerindeki yıkıcı etkisine katkıda bulunduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Atkinson ve Morelli, 2015). Ampirik bulgular her durumda pozitif bir korelasyona izin vermese de hem büyüme hem de seviye (*growth and level hypotheses*) hipotezlerinde yeni bulgularla ampirik bir ilişki kurulmasını engellememektedir. Bu araştırmayla tutarlı olarak, Rajan'ın (2010) çalışması, artan gelir eşitsizliğiyle birlikte, durgun reel ücretlere rağmen, politikacıların düşük gelirli hanehalklarının ipotek finansmanı yoluyla konut sektörüne entegrasyonunu teşvik ettiğini göstermektedir. Düşük gelirli hanehalkları ipotekle finanse edilen konutları borçlanma için teminat olarak kullanmıştır. Bu durum konut fiyatlarının yükselmesine ve hanehalkı borçlarının artmasına yol açarak subprime

krizinin temellerinden birini oluşturmıştır. Öte yandan, tasarruf oranları ile kalıcı gelir arasında pozitif bir korelasyon olduğuna dikkat etmek son derece önemlidir. Dynan vd. (2004) yapmış oldukları çalışmada yüksek gelirli haneler gelirlerinin daha büyük bir kısmını tasarruf etmektedir ve marjinal tasarruf eğilimi düşük gelirli hanelere kıyasla tasarruf oranları daha yüksektir.

Artan kalıcı gelir eşitsizliği, yüksek gelirliler tarafından daha fazla ödünç verilebilir fonlara yol açmakta ve daha düşük reel faiz oranlarıyla sonuçlanarak daha fazla hanehalkı borcu yaratmaktadır (Straub, 2019). Bu çerçevede, kredi arz kanallarının anlaşılması için önemli bir temeli yansıtmaktadır. Bu düşünce çizgisini genişleten makale, gelir dağılımındaki değişikliklerin hanehalkı borcunu ve finansal krizleri nasıl tetikleyebileceğini incelemektedir. Çalışmada ortaya konan teorik model, daha yüksek borçluluğun ve kriz olasılığının, artan gelir eşitsizliğinden kaynaklanan içsel dinamikler olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, araştırma bu olguyu incelemek için dinamik bir stokastik genel denge modeli kullanmaktadır. Model iki grubu incelemektedir: gelir dağılımının en üst %5'ini temsil edenler ve en alt %95'ini temsil edenler. Birinci grup, ek gelirlerinin büyük bir kısmını sermaye birikimi için kullanır ve gelir payları arttıkça en düşük gelirlilere borç verir. Bu durum bir fayda fonksiyonu aracılığıyla modellenmektedir. Ampirik kanıtlar, Büyük Buhran ve Büyük Durgunluğa giden dönemlerde, varlıklı hanelerin gelir paylarında önemli artışlar olduğunu, düşük ve orta gelirli gruplar arasında ise kaldıraç oranlarında ciddi artışlar yaşandığını ve nihayetinde finansal ve reel krizlerin ortaya çıktığını göstermektedir. Sonuç olarak, Kumhof' un vd. (2015) çalışmasında da desteklendiği gibi süregelen gelir eşitsizliği kriz olasılığının artmasıyla ilişkilidir.

Kredi arz kanalı perspektifine ek olarak, Coibion vd. (2016) çalışmasında New York Fed'in Tüketici Kredi Panel (*Consumer Credit Panel, CCP*) verileri ve 2000-2012 yılları için Tüketici Finansmanı Anketi (*Survey of Consumer Finances, SCF*) verileri kullanılarak hanehalkı borcu ve yerel eşitsizlik dinamiklerini inceleyen bölgesel bir analiz yapılmıştır. Çalışma, önemli eşitsizliklerle karakterize edilen bölgelerdeki iktisadi olarak dezavantajlı hanehalklarının, düşük eşitsizliğe sahip

bölgelerdeki hanehalklarına göre gelirlerine oranla daha az borç biriktirdiğini ortaya koymuştur. Bunun altında yatan neden, artan bölgesel eşitsizliğin kredi arzı kısıtlamalarını artırması ve daha yüksek maliyetlere yol açmasıdır. Diğer taraftan, kredi talep kanalı, gelir eşitsizliğinin hanehalklarını kredi talep etmeye yönlendirdiğini ifade etmektedir. Bu durumun özü, göreceli gelir hipotezine dayanmaktadır. Göreceli gelir hipotezi, bir referans grubunun tüketim kalıplarının bireyin tüketimini etkilediğini ileri sürmektedir. Referans grubu, diğerlerinden oluşan bir grubun ya da kişinin alışılmış tüketim seviyelerinin bir fonksiyonu olabilir. Referans grup özne haline gelir ve böylece bireylerin daha yüksek gelirli gruplarla karşılaştırma yapmasını sağlar (Duesenberry, 1949). Ayrıca, alt sınıfın üst sınıfı taklit etme çabası, göze çarpan tüketimi yansıtmaktadır (Veblen, 1899). Frank vd. (2014) bu çerçeveye dayanarak, yüksek gelirliiler arasında hızla artan gelirlerin, düşük gelirliiler arasında tasarrufların düşmesine ve harcamalarının artmasına neden olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla, daha geniş bir ekonomik bağlamda finansal kırılganlık ve iflaslar yaratmaktadır. Damla damla tüketim olgusu (*trickle-down consumption*), artan gelir eşitsizliğiyle birlikte yüksek gelirli olmayan grupların tüketimlerini artırıp tasarruflarını azaltacağını anlamak için önemli bir zemin hazırlamaktadır. Yüksek gelirli gruplar arasında tüketim kalıplarının değişmesi, finansal istikrarda yapısal olarak erozyona neden olabilir (Bertrand ve Morse, 2016). Bu gözlemler doğrultusunda araştırma, Amerika Birleşik Devletleri'nde artan gelir eşitsizliği ile özellikle gösterişçi tüketim nedeniyle artan hanehalkı borçluluğu arasındaki ilişki dinamiklerini değerlendirmektedir. Toplam hanehalkı borcunu ve bileşenlerini (ipotek borcu, dönemsel borç ve dönemsel olmayan borç) analiz eden yazarlar, gelir eşitsizliğinin tüketici borcundaki bu büyümeye önemli ölçüde katkıda bulunduğunu ve özellikle dönemsel olmayan borç kategorisini etkilediğini iddia etmektedir. Tüketici borcunda gelir eşitsizliği etkisini gösterişçi tüketimin yarattığını öne sürmektedirler. Artan gelir eşitsizliği ile, daha az gelir artışı olan haneler, daha fazla gelir artışı olan hanelere kıyasla tüketim seviyelerini sürdürmek için borçlanmak zorunda kalmaktadır. Tarihsel olarak kriz dönemlerinde en üst gelir grubunun hanehalkı gelirinden aldığı pay azalırken, kriz sonrası ekonomik toparlanmada en üst gelir grubunun payı daha belirgin olmuştur. Ayrıca finansal krizlerin gelir payları üzerindeki etkileri kamu politikası tercihlerine göre dönemsel olarak değişmektedir. Piketty ve Saez'in (2003)

üst gelir paylarındaki artışa ilişkin analizleri ile Wolff ve Zacharias'ın (2009) sermaye gelirlerinin bu artıştaki rolüne odaklanan çalışmaları, üst gelir gruplarının GSYİH'dan aldığı pay içerisinde rant gelirlerinin artışı ile ücretlerin yükselmesi arasında karmaşık bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. İktisadi büyüme ve kalkınma ile ilgili olarak, üst gelir gruplarının paylarının da ele alınması gerekmektedir çünkü ekonomik büyümenin büyük bir kısmı üst gelirdeki artıştan kaynaklanmaktadır. Bu durum aynı zamanda ekonomik büyüme ve sosyal refah arasındaki ilişkinin de sorgulanmasını beraberinde getirmektedir. Diğer bir deyişle, “Jones'lara ayak uydurma” olgusu, gelir eşitsizliği ve artan hanehalkı borç seviyeleri arasındaki bağlantıyı açıklamada dikkate değer bir rol oynamaktadır. Bu olgu, düşük gelirli insanların sosyal ağlarındaki daha yüksek gelire sahip olanların tüketim seviyelerini yakalayarak sosyal statülerini korumak veya iyileştirmek zorunda hissettikleri durumu ifade eder (Christen ve Morgan, 2005). Bu çalışma ayrıca 1948'den 2015'e kadar 12 gelişmiş ekonomide gelir eşitsizliği ve kredi genişlemesi arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Yazarlar, eşitsizlikteki dışsal değişiklikleri tanımlamak ve en yüksek gelirli insanların kredi/GSYİH oranları üzerindeki etkilerini belirlemek için yabancı komünist etkisini (*foreign Communist influence*) bir araç değişken olarak kullanmaktadır. Araştırma, üst gelirlerdeki artışların kredi büyümesi üzerinde devam eden etkileri olduğunu göstermektedir. Bu etki özellikle ipotek ve işletme kredilerinde belirgindir (Herradi ve Leroy, 2020). Gelişmiş ülkelerde ipotek kredilerinin hanehalkı borcunun önemli bir bölümünü oluşturduğunu belirtmek gerekir. IMF çalışması, ipotek borcunun çoğu gelişmiş ekonomide toplam hanehalkı borcunun %50'sinden fazlasını oluşturduğunu, ancak gelişmekte olan piyasa ekonomilerinde daha az olduğunu, üçte birini veya daha azını oluşturduğunu göstermektedir. Diğer borçlar, tüketim ve gelirdeki oynaklığı azaltmak ve mikro işletmeleri finanse etmek için kullanılan tüketici kredileridir (International Monetary Fund [IMF], 2017: 75).

Bu bulguların aksine, ilginç bir şekilde, Chu-Ping ve Vijverberg (2024) çalışması 1999'dan 2015'e kadar ABD eyalet düzeyindeki verileri kullanarak, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borç seviyesi üzerinde negatif veya anlamsız bir etki bulmaktadır. Dikkate değer bir gözlem, yüksek gelir eşitsizliğinin kredi daralması ile

ilişkili olduğu ancak aynı zamanda bir döngüye karşı çıktığıdır. İlgili bulgulardan hareketle, artan gelir eşitsizliği kredi patlamasını tetiklememiş ve 2008 finansal krizinin başlangıcında önemli bir faktör olmamıştır. Benzer şekilde, 1920'den 2008'e kadar 14 gelişmiş ülkeyi kapsayan bir panel veri setinin analizi, en üstteki %1'in gelir payı, kredi patlamaları ve finansal krizler arasındaki ilişkiyi ülkeler arası bir çerçevede incelediğinde anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Düşük faiz oranları ve ekonomik genişleme kredi patlamasına yol açmıştır (Bordo ve Meissner, 2012). Ancak, benzer bir veri seti kullanarak analizi yeniden ele alan Gu ve Huang (2014) artan gelir eşitsizliğinin özellikle Anglo-Sakson ülkelerinde yüksek hanehalkı borcuna neden olarak finansal istikrarsızlığa katkıda bulunabileceğini, farklı tahmincileri (*estimators*), daha fazla model spesifikasyonunu ülke heterojenliğini dikkate alarak ve sağlamlılık temelli ekonometrik modeller kullanarak göstermişlerdir.

Sonuç olarak, mevcut literatür, özellikle 2008 finansal krizi ile birlikte finansal ve reel alanların beklenmedik dalgalanmalarla karşı karşıya kalmasından sonra, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkinin çok önemli olduğunu göstermektedir. Gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcuna ilişkin teorik çerçeveler kapsamlı olmakla birlikte, gelir eşitsizliğinin küresel ekonomideki artan endişeyi nasıl etkilediği konusunda önemli tartışmalar devam etmektedir. Yüksek gelir grupları hariç, diğer gelir gruplarının ekonomik zorluklarla başa çıkmak için borçlanma eğiliminde olduğu gösterilmektedir. Bu noktada, literatür taramasında da görülebileceği gibi, gelir eşitsizliği arttıkça hanehalklarının borçlanma eğiliminde olduğu söylenebilir. Bu noktada ilgili literatür taramasında gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişki genel bir çerçevede açıklanmaktadır. Bazı çalışmalar, artan gelir eşitsizliğinin hanehalkı borçlarına neden olduğunu ve finansal istikrarsızlığa katkıda bulunduğunu savunmaktadır. (Bazillier vd., 2021; Perugini vd., 2016; Gu ve Huang, 2014; Christen ve Morgan, 2005) Araştırmacılar, düşük-orta gelirli hanehalklarının toplam hanehalkı borçluluğunun çoğunluğunu temsil ettiğini ve sürekli olarak kredi mekanizmalarına bağımlı olma eğiliminde olduklarını iddia etmektedir. Buna karşılık, diğer araştırmacılar eşitsizlik ve kredi patlamaları arasında önemli bir ilişki olmadığını ortaya koymakta ve finansal krizleri öncelikle düşük faiz oranlarına ve ekonomik

genişlemelere bağlamaktadır (Bordo vd., 2012; Vijverberg vd., 2024). Ek olarak, harcama basamakları (*expenditure cascades*) kavramı, bir grubun harcamalarındaki değişikliklerin diğerlerinin tüketim standartlarını nasıl etkileyebileceğini açıklamak için önerilmiştir (Frank vd, 2010). Eşitsizlik ve finansal krizler arasındaki ilişki karmaşık ve bağlama bağımlı olmaya devam etmektedir. Bu nedenle gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkinin sadece ekonomik değil aynı zamanda nedenlerinden biri olan finansal krizlerin önlenmesine yönelik adımlar atılabilmesi için ilgili konunun ekonomik ve sosyo-ekonomik sonuçlarının da detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Bundan sonraki çalışmalarda özellikle gelişmekte olan ülkelerde farklı gelir düzeyine sahip hanehalklarının borçlanma kararlarını etkileyen bileşenlerin ve buna zemin hazırlayan sosyo-ekonomik nedenlerin daha detaylı analiz edilmesi şarttır. Ayrıca gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcundaki artışın toplumsal ve politik kökenleri olduğu için ilgili konuda ampirik çalışmalar yapılması halinde ülkelerin uyguladıkları politikaların refah ve genel olarak sosyoekonomik neticeler açısından sonuçlarının ölçülmesi de yol gösterici olacaktır. Bu noktada gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcuna karşı alınabilecek önlemlerin yaratacağı etkiler de incelenmelidir. Bu durum, ekonomi politikaları açısından küresel ölçekte en önemli sorunlardan birini oluşturan gelir eşitsizliği sorununa ışık tutacaktır.

Sonuç olarak, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki ilişkinin anlaşılması, küreselleşme ve finansallaşmanın toplumun tüm dokularını saran bu dünyada ülkelerin politik ve ekonomik olarak müdahaleleri elzemdir; artan sorunlar geleceği gittikçe kaybolan dünyada kalıcı hale gelebilir.

3. VERİ

Ampirik analiz, 1970-2021 yılları arasında 21 gelişmiş ülkeyi kapsayan bir panel veri setine dayanmaktadır. Gelir eşitsizliğinin en önemli göstergelerinden biri olan Gini endeksi verileri temel olarak Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı (SWIID) ve Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı (WIID) olarak kullanılmaktadır. Bu noktada SWIID, Gini endeksi için ana veri setidir.

İki veri seti kullanılmaktaki amacım sağlamlık kontrolünü sağlamaktır. Dahası, mevcut literatür sadece üst gelir gruplarının payına ve dinamiklerine odaklanmakta, dolayısıyla heterojen etkileri göz ardı etmektedir (Bazillier vd, 2021). Heterojen etkiler göz önünde bulundurularak, gelir eşitsizliğinin çeşitli göstergelerini oluşturmak için kullanılabilen gelir payı dilimleri arasındaki oranlar Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (WIID) kılavuzundan elde edilmiştir. En üst %10'luk gelir payı ve Gini endeksine ek olarak, bu çeşitli ölçütler $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-50}}$, $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-30}}$, $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%30-90}}$ ve $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%50-90}}$, den oluşmaktadır.

Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (*World Income Inequality Database-WIID*) ve Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (*Standardized World Income Inequality Database-SWIID*), ülkeler arası gelir eşitsizliği verileri dikkate değer iki temel kaynağıdır. WIID, LIS (*Luxemburg Income Study*), ECLAC (*Economic Commission for Latin America and the Caribbean*), SEDLAC (*Socio-Economic Database for Latin America and the Caribbean*), Eurostat, Dünya Bankası, OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*), ulusal istatistik ofisleri ve bağımsız araştırma makalelerinden gelir eşitsizliği verilerini derlemekle beraber 1867'den 2022'ye kadar olan verilerle 197 ülkeyi kapsamaktadır. (UNU-WIDER, 2023). Jenkins (2015), veri kalitesi perspektifi, heterojen veri, daha fazla şeffaflık,

kapsam avantajları ve önemli veri karşılaştırılabilirliği nedeniyle SWIID yerine WIID'i önermektedir. Araştırmacıların veri karşılaştırılabilirliği ve kalitesi konularını titizlikle ele almaları gerektiğini belirtmek çok önemlidir. Ayrıca, SWIID verilerindeki eksiklikler nedeniyle ortaya çıkabilecek sorunlara rağmen, çoklu imputasyon yöntemi ile standart bir veri yapısı ortaya çıkmaktadır. Jenkins (2015) SWIID'in imputasyon modelinin veri yapısında potansiyel yanlılığa yol açabileceğini işaret etmiştir. 1960'tan 2023'e kadar 196 ülkeyi kapsayan SWIID, sistematik olarak ülkeler arası geniş ölçüde kapsamlı karşılaştırılabilir tahminler sağlamaya çalışmaktadır. Solt (2020), Lüksemburg Gelir Araştırması (LIS) verilerine dayanan kapsamlı bir teknik kullanarak, diğer veri kaynaklarıyla karşılaştırılabilir tahminler oluşturduğunu ileri sürmektedir. Veri setinde göreceli yeniden dağılım, gini piyasa geliri, gini harcanabilir gelir ve mutlak yeniden dağılım bulunmaktadır. Ancak, gelir paylarına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bazilier vd. (2021) Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanını derinlemesine ve titizlikle kullanmaktadır. Veri seti, vergi sonrası gelire dayalı, yüksek ve orta kaliteli verilerle birleştirilmiş çok kapsamlı ve şeffaf bir yapıdan oluşmaktadır (Bazilier vd, 2021).

Öte yandan, Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı'nın (WID) gelir eşitsizliği ölçümleri, WIID ve SWIID gibi harcanabilir gelire değil, vergi öncesi gelire dayanmaktadır. Perugini vd. (2016), Bordo ve Meissner (2012) çalışmalarını WID veri setine dayandırmıştır.

Buna ek olarak, hanehalkı kredi verileri Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) tarafından sağlanmaktadır. Finansal serbestleşmeyi yansıtan endekslerden biri de kredi piyasası deregülasyon endeksidir. Endeks aralığı 0 ile 10 arasındadır ve endeksin değeri yükseldikçe deregülasyon artmaktadır. Bu bileşenler bankaların sahiplikleri, yabancı banka rekabeti, özel sektör kredileri ve faiz oranı kontrolleri/negatif faiz oranlarından oluşmaktadır. Bu bileşenlerden oluşan kredi piyasası deregülasyon endeksi, finansal sistemin çerçevesinin yanı sıra kredi mekanizmasındaki dinamikleri de etkilemektedir. Kredi piyasası deregülasyon endeksi, finansal araçların ve kredilerin toplam arzının artması, örtülü garantilerin ortaya çıkması, bankacılık sektöründe

rekabetin artması ve bankacıların fırsatçı davranışlarının artması olmak üzere dört bileşenden oluşmaktadır (Fraser Institute, 2024). İlave kontrol değişkeni Chinn-Ito endeksidir. Chinn-Ito endeksi veya KAOPEN tarafından temsil edilen *de jure* finansal serbestlik, bir ülkenin sermaye hesabı açıklığını değerlendirmek için önemli bir ölçüttür ve IMF'nin Döviz Düzenlemeleri ve Döviz Kısıtlamaları Yıllık Raporundan (AREAER) türetilmiştir (Chinn ve Ito, 2006). Öte yandan, Dünya Bankası'ndan alınan kişi başına düşen GSYİH (sabit 2015 ABD doları cinsinden) kullanılmaktadır.

Bir diğer kontrol değişkeni ise konut piyasası dinamikleridir. İlk olarak, reel konut fiyatı verileri, önceki literatürden yararlanılarak BIS'ten gelmektedir (Bazilier vd, 2021). Ayrıca, reel konut fiyatlarının ile kredi dinamikleri, faiz oranları ve parasal mekanizmalar arasındaki etkileşiminin derinliği, bu değişkeni parasal bir değişken olarak da değerlendirmemize olanak tanımaktadır (Goodhart ve Hofmann, 2008).

İkinci olarak, Bazilier vd. (2021) konut sabit sermaye oluşumunu bir kontrol değişkeni olarak eklemiştir. Ancak, veri eksikliği nedeniyle, Dünya Bankası tarafından sağlanan ve fiziksel varlıkları içeren gayri safi sabit sermaye oluşumunu (% GSYİH) kullanıyorum. Üçüncü olarak, veri setinin eksikliği nedeniyle hanehalkı konut sahipliği oranı yerine Dünya Bankası'nın kentsel nüfusun toplam nüfusa oranını ifade eden kentleşme oranını kullanıyorum. Hanehalkı konut sahipliği oranını anlamak için çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu noktada, azınlık ve düşük gelirli grupların konut sahibi olma oranlarındaki artışıyla, yani bu alanda iktisadi faaliyetlere katılımlarıyla, tarihsel açıdan konut sahibi olma oranındaki iktisadi ve sosyal değişimleri görebiliyoruz. Kentleşme ve göç, farklı bağlamlarda hanehalklarının konut sahipliği oranlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1940 ve 1980 yılları arasında metropol bölgelerdeki Afro-Amerikan hanehalkları arasında konut sahipliği önemli ölçüde artmıştır. Afro-Amerikan ev sahipliğindeki artışın yaklaşık %75'i merkezi bölgelerde ve şehirlerde meydana gelmiştir (Boustan ve Margo, 2011). Dolayısıyla, kentleşme oranı, hanehalkı konut sahipliği oranını ikame edecektir.

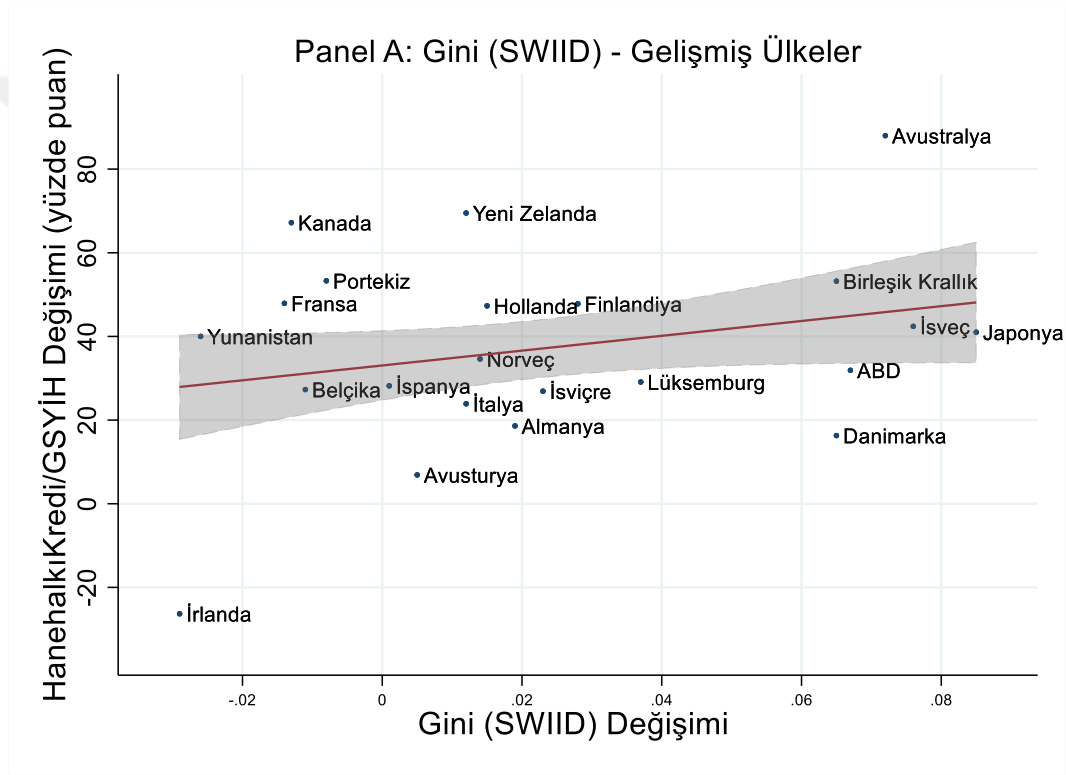
Öte yandan, Çin'de kentleşme sürecine, kırsal kesimdeki göçmenler için refahı ve erişilebilir konutları genişletmeye yönelik politika çabaları eşlik etmiştir. Çin hükümetinin kentsel ev sahipliği oranını artırmak ve göçmenlerin geldiği bölgelerde kalıcı ikamet oluşturmak için daha az engel teşkil eden iç kesimlerine yönelik girişimlere odaklanarak attığı birçok adım vardır. Sonuç olarak, bu çalışmaya göre konut sahibi olma oranı birden fazla değişkene bağlı olduğu için ölçmek hem zor hem de karmaşıktır (Wen ve Wallace, 2019). Son olarak, Tablo 3.1 veri kaynaklarının bir özetini göstermektedir.

Tablo 3.1: Veri Kaynakları

Değişken	Tanımlama	Kaynaklar
Hanehalkı Kredi/GSYİH	Kredi Hanelere Verilen Toplam Kredi	Bank of International Settlement
Gini	Eşitsizlik	WIID Companion-Version 28 November 2023, SWIID
En Üst %10	En üstteki %10'un sahip olduğu gelir payı	WIID Companion-Version 28 November 2023, WID
En Üst %10/ Orta %30-90	Gelir Dilimleri arasındaki oranlar	WIID Companion-Version 28 November 2023
En Üst %10/ Alt %30-90	Gelir Dilimleri arasındaki oranlar	WIID Companion-Version 28 November 2023
En Üst %10/ Orta %50-90	Gelir Dilimleri arasındaki oranlar	WIID Companion-Version 28 November 2023
En Üst %10/ Alt %0-50	Gelir Dilimleri arasındaki oranlar	WIID Companion-Version 28 November 2023
Kişi Başına düşen GSYİH Kredi Deregülasyonu	Kontrol Değişkenler Sabit 2015 USD \$ cisinden logu Finansal deregülasyonların düzeyini gösteren 0'dan 10'a kadar endeks	World Bank Fraser Institute
Finansal Açıklık	Ülkelerin sermaye hesabı açıklığı derecesi	Chinn-İto
Reel Konut Fiyatları	Reel Konut Fiyatlarının Logu	Bank of International Settlement
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu (%GSYİH)	Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	World Bank
Kentleşme Oranı	Kentsel Nüfus (%Toplam Nüfusun)	World Bank
ILO Sözleşmeleri	Araç Değişken Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmelerinin Onaylanması	International Labour Organization

3.1 Stilize Olgular

Aşağıdaki grafikler, her ülke için son gözlemlenen veriler ile ilk gözlemlenen veriler arasındaki farkı alarak uzun vadeli eğilimleri yakalamayı amaçlamaktadır. Eşitsizlik ölçümlerindeki değişimin yönünü ve kapsamını anlamak, tanımlayıcı istatistiksel sonuçların farklı bir görsel yansımaları ortaya koymaktadır. Gelişmiş 22 ülkede belirli zaman dilimlerinde farkın gelişimi gösterilmektedir.

Şekil 3.1.1: Gini Endeksinin Değişimi (SWIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

$$*: \Delta \text{Borç} = \frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{\text{son}}} - \frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{\text{ilk}}}, \Delta \text{Eşitsizlik} = \text{Eşitsizlik}_{\text{son}} - \text{Eşitsizlik}_{\text{ilk}}$$

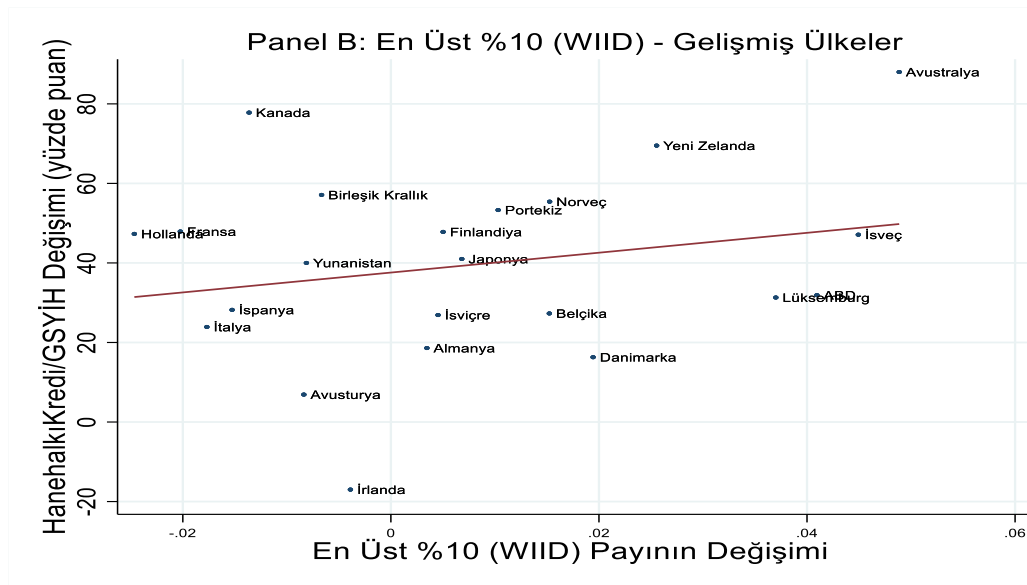
* Değişimler yüzde puan olarak gösterilmiştir.

Gelişmiş Ülkeler: Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri

Şekil 3.1.1, 22 gelişmiş ülkede gelir eşitsizliği ile hanehalkı borcu arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Bu ilişki anlamlı bir pozitif korelasyona sahiptir. Bununla birlikte, hanehalkı borcu tarihsel dönem boyunca önemli ölçüde artmıştır. Daha

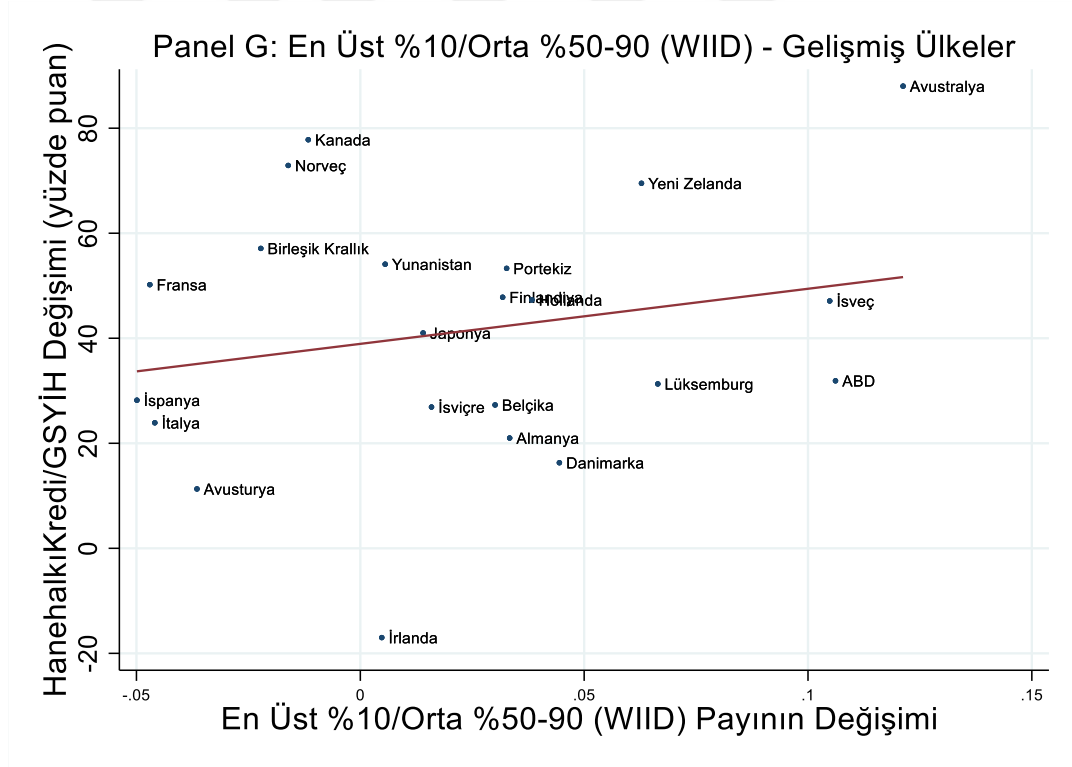
yakından incelediğimizde, Anglosakson ülkelerinde Gini endeksinde önemli bir artış olduğunu görüyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970 ile 2022 yılları arasında hanehalkı borcu yaklaşık yüzde 32 puan artarken, gini endeksi (0-1 arası) yüzde 7 puan artmıştır. Birleşik Krallık'ta hanehalkı borcu yüzde 53 puan artarken, gini endeksinde yüzde 6.5 puanlık bir artış söz konusudur. Bununla birlikte, tarihsel olarak, İsveçli demokratlar tarafından ortaya konulan Meidner planı, gelir dağılımını düzenleyen ve sosyal bağlamda eşitlik refah sisteminin kökenlerini oluşturarak 1990'lara kadar uygulanmıştır. İlginç bir şekilde, buna karşın, İsveç'te Gini endeksi yüzde 7.6 puan artmış ve hanehalkı borcu yüzde 42.4 puan yükselmiştir.

Avustralya Şekil 3.1.1'deki en uç noktadadır. Hanehalkı borcu 1977'den bu yana yüzde 76.4 puan, Gini endeksi ise yüzde 6 puan artmıştır. Mevcut eğilimin aksine, İrlanda'da hanehalkı borcu önemli ölçüde düşmüş görünmektedir. 2002'de yüzde 51.4 olan hanehalkı borcu 2010'da yüzde 112.4'e yükselmiştir. 2010 yılında yüzde 25.4'e gerileyen bu düşüş, zorunlu bir kaldıraç azaltma sürecini anımsatmaktadır. Şekil 3.1.2 değerlendirilirken, en üst %10'luk gelir payı Gini endeksine paralel olarak hareket etmektedir. Avustralya'da en üst %10'luk kesimin gelir payı 5.5 puan artmıştır. Özellikle İsveç, Lüksemburg ve Amerika Birleşik Devletleri'nin en üst %10'luk gelir payı dikkat çekici bir şekilde artmıştır.

Şekil 3.1.2: En üst %10 Gelir Payının Değişimi (WIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

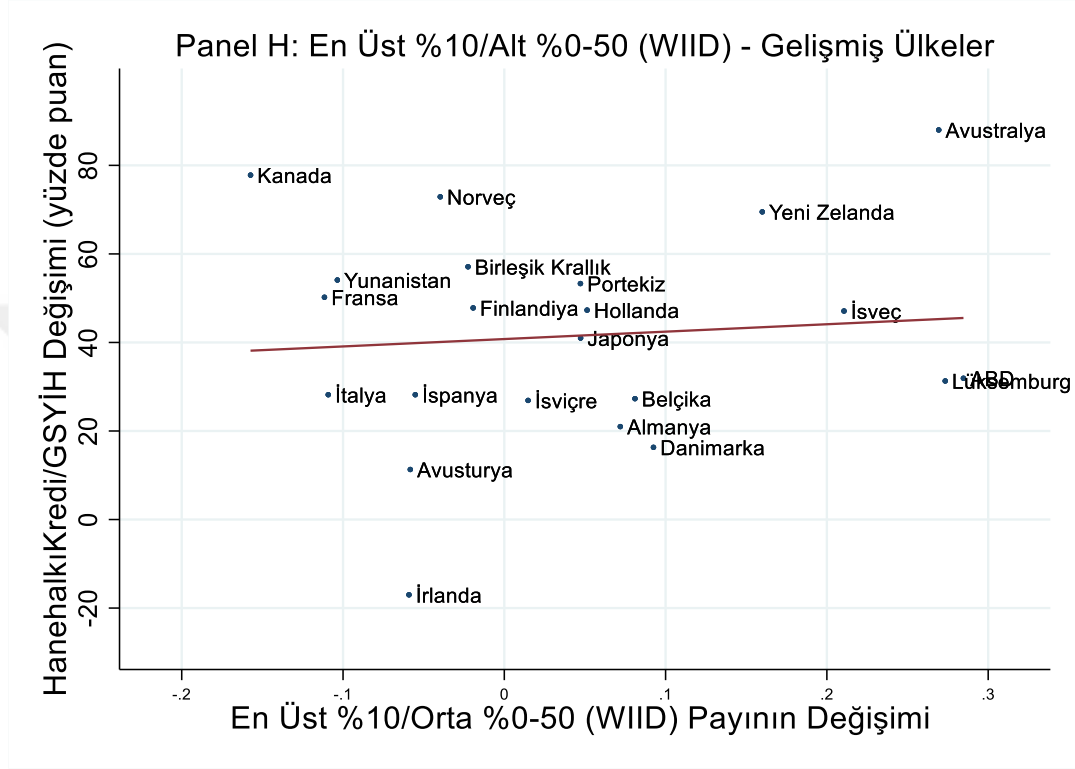
Şekil A.1'deki Panel C grafiği, Gini endeksinin Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı kullanılarak oluşturulmuştur. Şekil A.2'deki Panel D grafiği, en üstteki %10'luk kesimin vergi öncesi gelir payını yansıtmaktadır. Veri setlerindeki metodolojik farklılıklar niceliksel olarak farklılık gösterse de, paralel olarak pozitif korelasyon devam etmektedir. Üç farklı kaynaktan elde edilen veriler kullanıldığında, pozitif korelasyonun tutarlılığı bu ilişkiyi güçlendirmektedir. Ayrıca, Şekil 3.1.3 ve Şekil A.3, orta gelir grupları arasında hanehalkı borcunun gelişimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Şekil 3.1.3: $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%50-90}}$ Gelir Payı Grubunun Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

Bazilier vd. (2021) orta gelirli grupların hanehalkı borcunun önemli bir bölümünü oluşturduğunu belirtmektedir. Orta gelirli, Kanada ve Yeni Zelanda'da toplam hanehalkı borcunun %60 ila %70'ini elinde tutmaktadır. Benzer şekilde,

Amerika Birleşik Devletleri'nde orta sınıf gelir grupları hanehalkı borcunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ayrıca, borcun %60-70'i gelir sahibi orta %40'lık kesim tarafından tutulmaktadır (Bazilier vd, 2021).

Şekil 3.1.4: $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-50}}$ Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

Bu durum, orta sınıfın hanehalkı borcuna, düşük gelirli hanehalklarından daha fazla katkıda bulunduğu ve sahip olduğu daha baskın bu rol, görelî gelir hipotezi ve harcama basamakları teorisi ile de tutarlıdır.

Tablo 3.2: Betimsel İstatistikler: Kredi ve Gelir Eşitsizliği

	Ortalama	Minimum	p25	p50	p75	Maksimum	Standart Sapma
Hanehalkı Kredi/GSYİH	0.5977866	0.055	0.405	0.561	0.757	1.368	0.2752763
GINI (SWIID)	0.2911813	0.206	0.26	0.295	0.321	0.388	0.0380593
GINI (WIID)	0.3126008	0.2217	0.2791	0.31761	0.34337	0.41495	0.0418795
En üst %10	0.2446891	0.18319	0.22462	0.24709	0.26262	0.31963	0.0266446
En üst 10/Orta 30-90	0.3980942	0.2751501	0.3611155	0.3992297	0.4321112	0.5654636	0.0504832
En üst 10/Alt 0-30	1.815408	1.06956	1.460212	1.805796	2.099213	3.226006	0.4355236
En üst 10/Orta 50-90	0.5244986	0.3521365	0.481846	0.5244354	0.5650129	0.7325235	0.060221
En üst 10/Alt 0-50	0.8645729	0.5418515	0.7249532	0.8702085	.981122	1.393669	0.1732832
ILO sözleşmeleri	69.4554	7	49	69	91	135	28.72413

Öte yandan, Tablo 3.2, esas olarak eşitsizlik ölçümlerini, hanehalkı borcunu ve ILO sözleşmelerini içeren tanımlayıcı istatistikleri göstermektedir. Gini katsayısı göstergesinin 0'dan 1'e doğru büyümesi eşitsizliğin arttığı anlamına gelmektedir. Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı ve Standardize Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı'na dayanan Gini endeksinin ortalaması 0.29 ile 0.31 arasındadır. Maksimum ve minimum değerler arasındaki fark 0.08 ile 0.10 arasında değişmektedir. Ortalama hanehalkı borcu %60'a yakındır. Maksimum değer olan %137, finansal istikrarsızlık koşulları yaratabilir. Onaylanmış ILO sözleşmelerinin sayısı ise ülkeler arasında ciddi farklılıklar olduğunu göstermektedir.

4. METODOLOJİ

Model, gelir eşitsizliği ile hanehalkı borcu arasındaki nedensel ilişki tahminini amaçlamaktadır. İlgilenilen katsayı, eşitsizliğin hanehalkı borcu üzerindeki etkisini temsil eden β 'dir. Beta sıfırdan büyük olduğunda, eşitsizliğin hanehalkı kredilerinin GSYH'ye oranına pozitif bir etki olur.

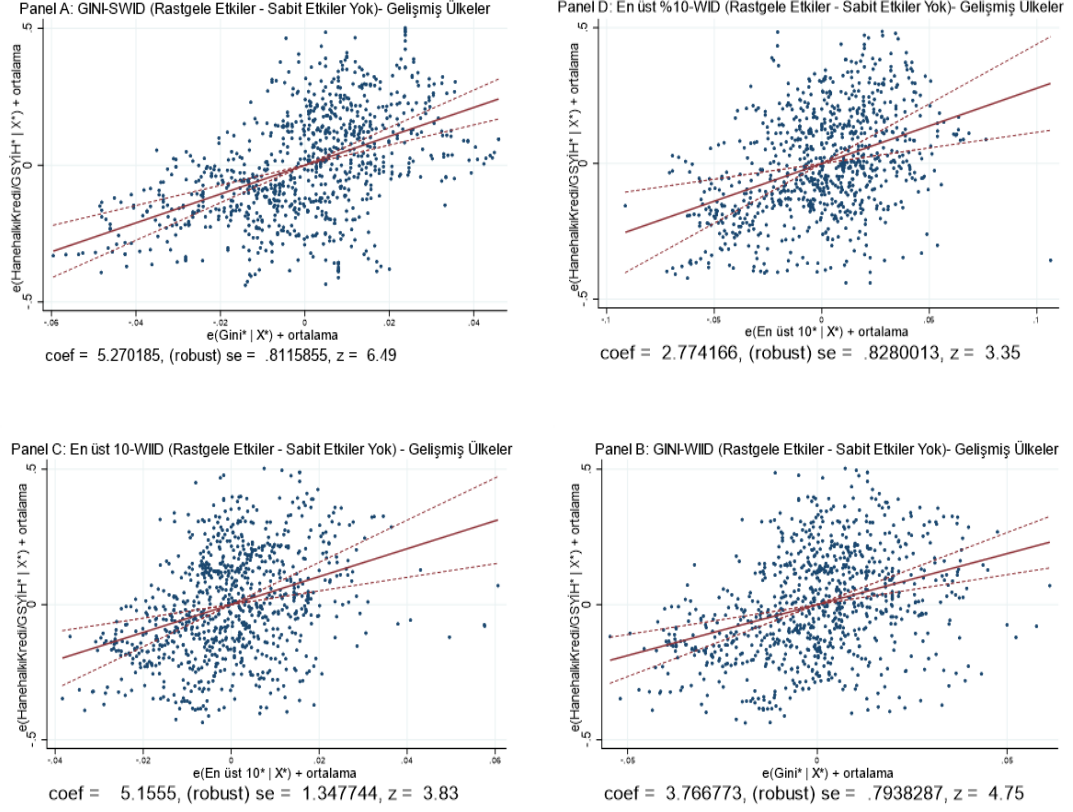
$$\frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYH}_{i,t}} = \beta Eşitsizlik_{i,t} + \alpha X_{i,t} + \lambda Y_t + \mu_i + \epsilon_{i,t} \quad (1)$$

Hanehalkı kredilerinin GSYH'ye oranı bağımlı değişkeni oluşturmaktadır. Gini endeksi ve en üst %10 gelir grubu payının yanı sıra, $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-50}}$, $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-30}}$, $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%30-90}}$ ve $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%50-90}}$ diğer gelir eşitsizliği bileşenlerini oluşturmaktadır.

Sırasıyla, bunlar, t yılı boyunca i ülkesindedir. $X_{i,t}$ kontrol değişkenlerini temsil eder. Bunlar sırasıyla, de jure finansal açıklık, kişi başına GSYH'nin logu, kredi deregülasyon endeksi, reel konut fiyatlarının logu, gayri safi sabit sermaye oluşumunun GSYH'ye oranı ve kentleşme oranıdır. Ayrıca, λY_t , 2008 krizi ve COVID-19 krizi gibi belirli bir yıldaki şokları izole eden yıl kuklasını ifade etmektedir. Son olarak, μ_i ülkenin sabit etkilerini yansıtmaktadır.

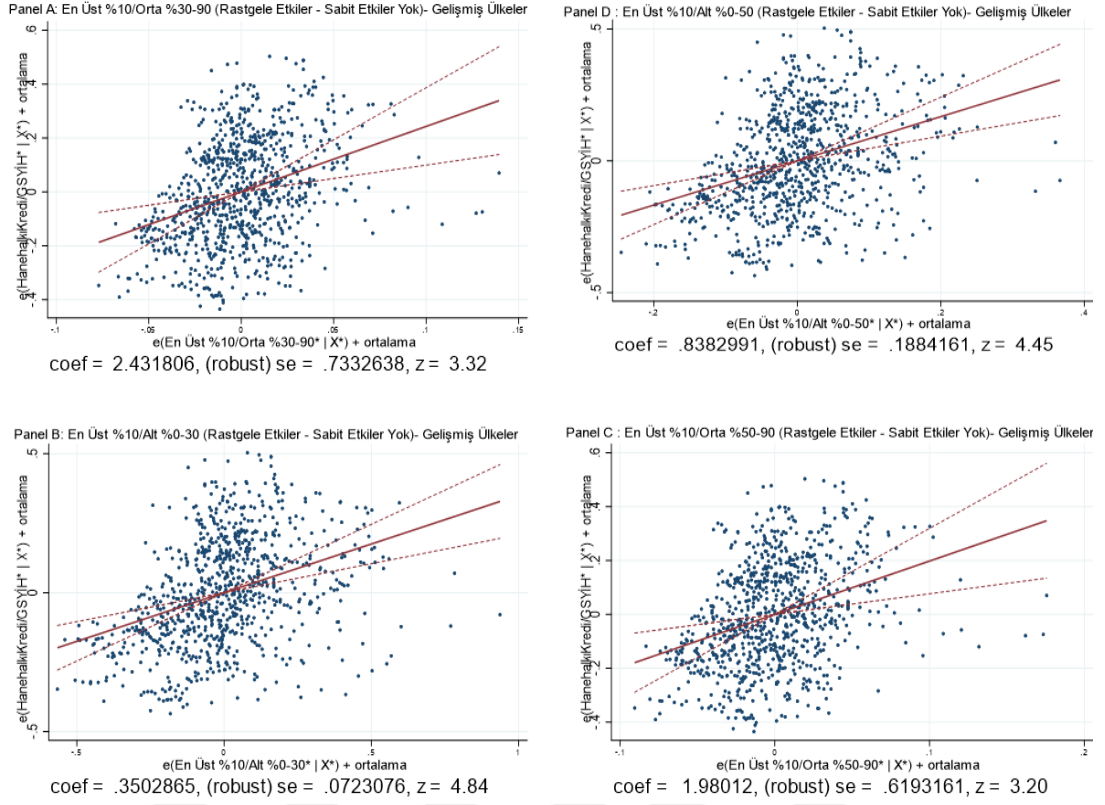
Başlangıçta, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisini açıkça bir şekilde göstermek ve katkısını anlamak için kısmi regresyon yöntemini kullandım. Bu yöntem kullanılarak, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkileri sırasıyla sabit etki olmadan, ülke sabit etkisiyle ve ülke-yıl sabit etkileriyle incelenmektedir. 1.a denklemi, sabit etki olmaksızın rastgele etkiyi yansıtmaktadır.

$$\frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{i,t}} = \beta \text{Eşitsizlik}_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (1.a)$$

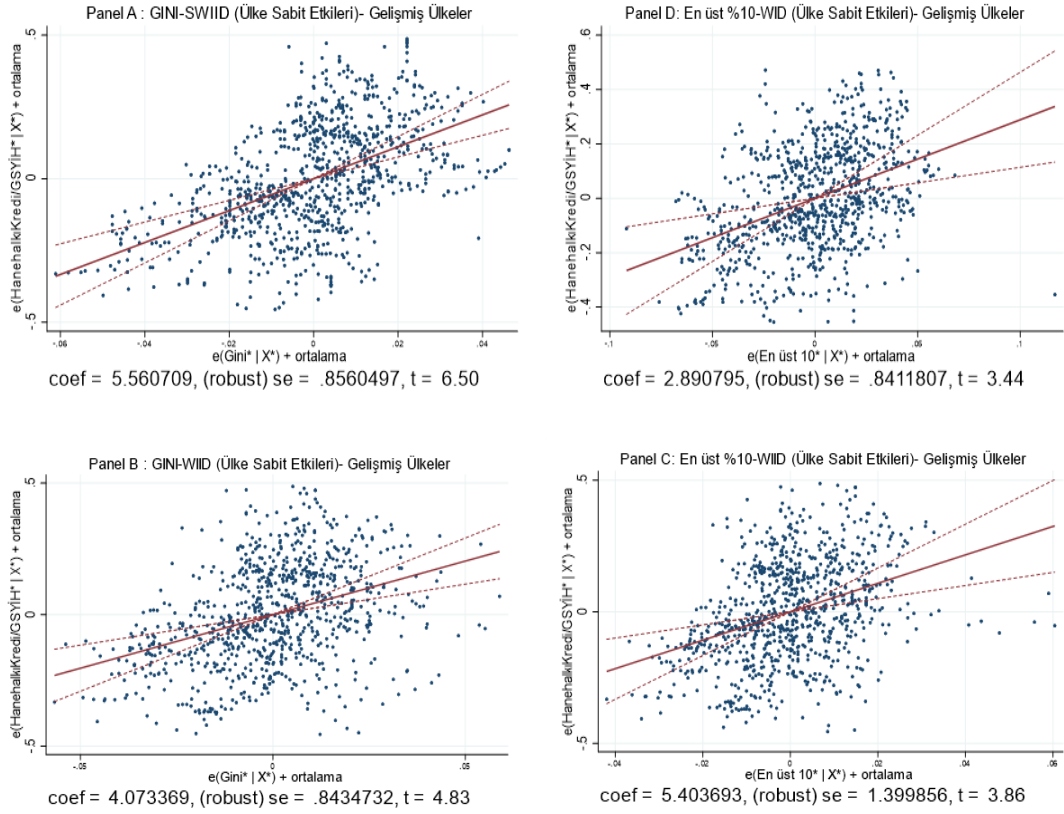
Şekil 4.1: Sabit Etki Olmadan Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En üst %10'luk pay) ve Hanehalkı Borcu

Şekil 4.1 incelendiğinde, farklı veri tabanlarını içeren Gini endeksi ve en üst %10 değişkenlerinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisinin hepsinde belirgin bir şekilde anlamlı olduğu ve pozitif bir ilişki kurulduğu görülmüştür. Özellikle, Gini endeksinde bir yüzde puanlık bir artış, hanehalkı borç oranında 3.76 ila 5.7 yüzde puanlık bir artışa neden olmuştur. Şekil 4.2 için, en üst %10 gelir grubunun orta gelir grubuna oranındaki bir yüzde puanlık artış, hanehalkı borcunda 1.95 ila 2.43 yüzde puanlık artışa yol açmaktadır. Görülebileceği gibi, korelasyon alt gelir gruplarına göre daha güçlüdür.

Şekil 4.2: Sabit Etki Olmadan Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu

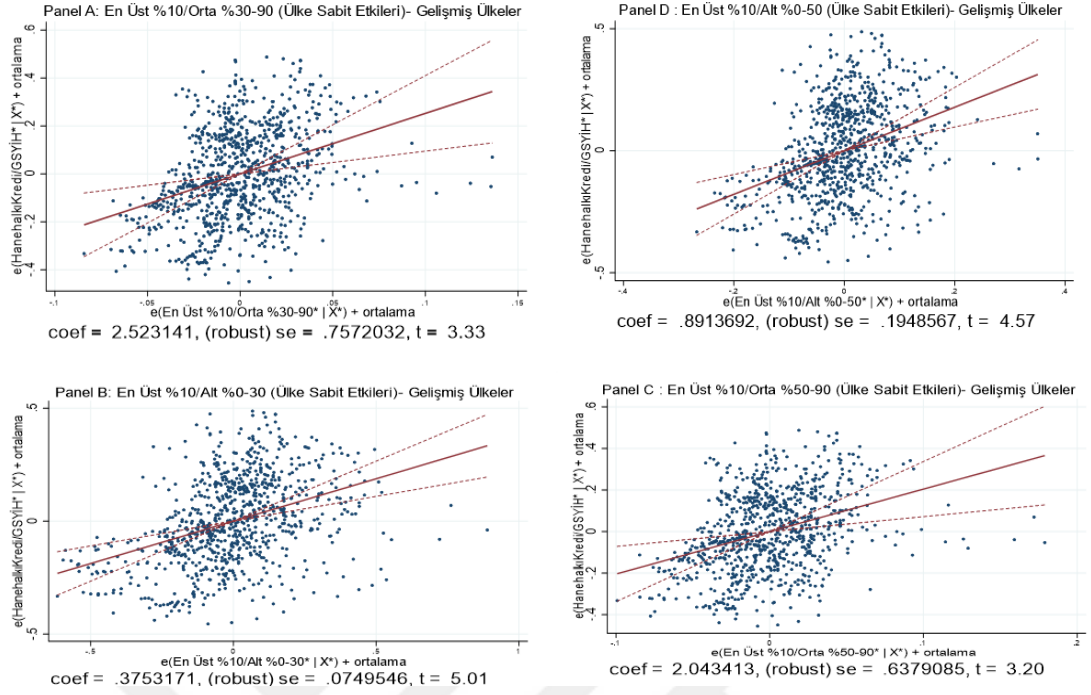
İkinci olarak, sabit etkiler modelleri istenmeyen varyasyonu ortadan kaldırmak ve yanlışlığı azaltmak için güçlü araçlardır. Ayrıca, heterojenliğin yanıltıcı etkilerini kontrol ederken, gözlemlenemeyen faktörlerin etkisini de dengelemektedir (Baltagi, 2005; Hausman, 1978). Doğal olarak, her ülkenin kendine özgü süreçleri vardır. Ülke sabit etkiler modeli, her ülkenin zamanla değişmeyen özelliklerinin bağımlı değişken üzerindeki etkisini kontrol eder. Modele ülke sabit etkileri eklenerek (μ_i), gözlemlenemeyen heterojenlik kontrol edilmekte, bir ülke içindeki eşitsizlikteki değişim ve bunun bağımlı değişken olan hanehalkı borcunun üzerindeki etkisi izole edilmektedir (Baltagi, 2005; Bazilier vd, 2021). Dolayısıyla, bu sabit etkinin varlığı metodolojik açıdan önemlidir.

Şekil 4.3: Ülke Sabit Etkisi ile Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En Yüksek %10'luk Pay) ve Hanehalkı Borcu

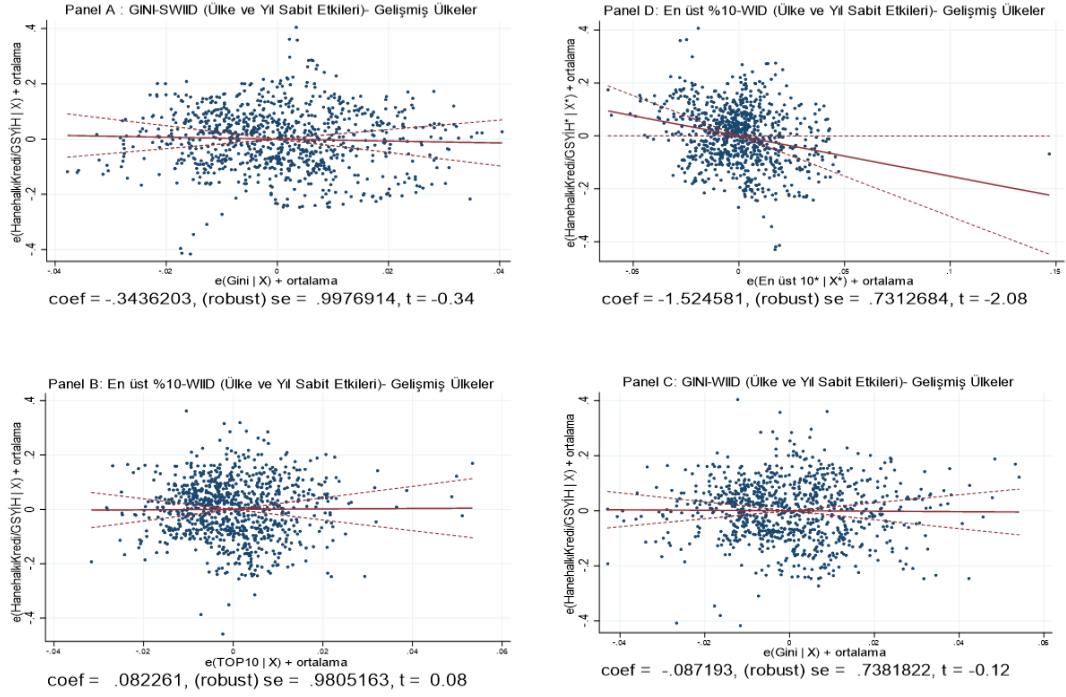
$$\frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{i,t}} = \beta Eşitsizlik_{i,t} + \mu_i + \epsilon_{i,t} \quad (1.b)$$

Ülke sabit etkisi dikkate alındığında, denklem 1'de gösterildiği gibi, ilişkinin anlamlılığına ek olarak, Şekil 4.3 ve Şekil 4.4'te görüldüğü gibi, pozitif korelasyon ilişkisi daha güçlü hale gelmiş ve aynı zamanda artmıştır.

Şekil 4.4: Ülke Sabit Etkisi ile Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu

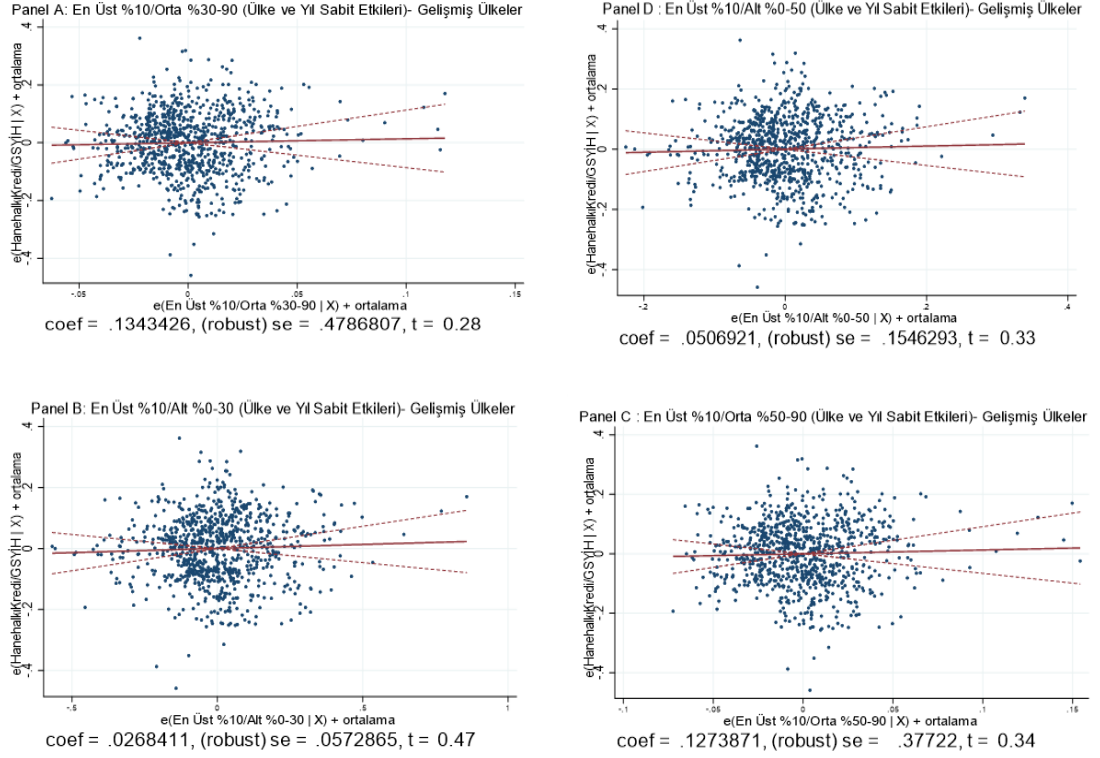
Üçüncü olarak, ülke ve yıl sabit etki modeline dayalı olarak, her ülke ve yıl için bir sabit etkiler modeli kurulmuştur. Belirli bir yılda bir ülkeye özgü koşullar beraber olarak kontrol edilir (Plümper ve Troeger, 2007; Allison, 2009). Bu modelde (λY_t) yıl kuklaları, 2008 krizi ve COVID-19 krizi gibi tüm yılları etkileyen ortak şokları kontrol etmek için eklenmiştir.

Şekil 4.5: Ülke ve Yıl Sabit Etkileri ile Gelir Eşitsizliği (Gini Endeksi ve En üst %10'luk pay) ve Hanehalkı Borcu

$$\frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{i,t}} = \beta Eşitsizlik_{i,t} + \lambda_t + \mu_i + \epsilon_{i,t} \quad (1.c)$$

Bu spesifik etkiye baktığımızda, denklem 1.c'de gösterildiği gibi, modeldeki sonuçlar anlamsızdır. Başka bir deyişle, Şekil 4.5 ve Şekil 4.6, ülke ve yıl sabit etkileriyle birlikte gelir eşitsizliğinin tüm bileşenleri için anlamsız sonuçlar göstermektedir. Bu kısmi regresyon modellerinin sonuçları Bazilier vd. (2021) ile tutarlıdır.

Şekil 4.6: Ülke ve Yıl Sabit Etkileri ile Gelir Eşitsizliği (Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu) ve Hanehalkı Borcu

Denklem 1, Tablo 4.1'de gösterildiği gibi en küçük kareler yöntemi (EKK) ile tahmin edildiğinde, sonuçlar gelir eşitsizliğini yansıtan tüm bileşenlerde anlamsızdır. 22 ülke baz alınmış olup gözlem sayısı 819-829 arasında değişmekte, düzeltilmiş R kare değerleri 0.73 civarında sonuçlar vermektedir. Ancak modelde sadece iki değişkenin anlamlı sonuçlar verdiği görülmektedir. Gayri safi sabit sermaye oluşumu %10 düzeyinde negatif ve anlamlı bir ilişki ifade etmektedir. İkinci önemli değişken olan reel konut fiyatları ise pozitif ve %1 düzeyinde anlamlı bir sonuç vermektedir.

Tablo 4.1: En Küçük Kareler Yöntemi (OLS) Tahminleri

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	Gini-SWIID	Gini-WIID	En üst %10	En üst 10 Orta 30 – 90	En üst 10 Orta 50 – 90	En üst 10 Alt 0 – 50	En üst 10 Alt 0 – 30
Gelir Eşitsizliği	-0.060194 (0.683120)	0.252802 (0.598045)	0.181205 (0.889912)	0.124339 (0.452904)	0.066759 (0.360538)	0.116241 (0.131226)	0.058286 (0.045678)
Kişi başına düşen GSYİH	-0.037264 (0.045348)	-0.038256 (0.043305)	-0.039181 (0.042360)	-0.038584 (0.043008)	-0.038294 (0.043195)	-0.038134 (0.043032)	-0.038777 (0.043433)
Reel Konut Fiyatları	0.279484*** (0.066225)	0.280728*** (0.065919)	0.283068*** (0.068174)	0.284319*** (0.068479)	0.283929*** (0.069140)	0.291408*** (0.067130)	0.290894*** (0.067080)
Finansal Açıklık	-0.091667 (0.074200)	-0.085093 (0.080630)	-0.089829 (0.086039)	-0.090404 (0.088744)	-0.092315 (0.088393)	-0.086590 (0.085305)	-0.087396 (0.081811)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.935907* (0.543891)	-0.931901* (0.541376)	-1.000071* (0.583010)	-1.007199* (0.582030)	-1.006088* (0.582913)	-1.024719* (0.571655)	-1.0130864* (0.567486)
Kredi Deregülasyonu	-0.008552 (0.013370)	-0.009397 (0.013492)	-0.006879 (0.011566)	-0.006377 (0.011686)	-0.006337 (0.011659)	-0.006904 (0.011937)	-0.006726 (0.011959)
Kentleşme Oranı	0.341085 (0.659676)	0.361485 (0.692323)	0.340400 (0.674038)	0.330029 (0.673528)	0.328898 (0.671177)	0.368438 (0.688964)	0.373256 (0.690851)
N	829	827	824	819	819	818	819
Adjusted R- squared	0.734	0.733	0.739	0.739	0.739	0.741	0.742
Ülkeler	22	22	22	22	22	22	22

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

Bu sonuçların arkasındaki nedenselliği aradığımızda, tarihsel olarak 1980'lerde kendini gösteren neoliberal paradigmanın sacayaklarını oluşturan serbest piyasalar, kamu tercihi ve piyasa dostu bir yaklaşımı görebiliriz (Pamuk, 2020, s.311). Sonuç olarak, 1980'ler ve 1990'lardaki Washington Konsensüsü nedeniyle, gelir eşitsizliği ve kredi değişkenleri, düzenlemenin kaldırılması etkisinin artmasıyla eş zamanlı olarak etkilenebilir ve şoka uğrayabilir. Bazilier'in vd. (2021) iddia ettiği üzere, bu nedenle EKK tahminleri yanlıdır; gelir eşitsizliğinin kredi üzerindeki etkisi pozitif bir yanlılığa yol açmaktadır. İkinci olarak, en küçük kareler yöntemi (OLS) ile yapılan tahmin sonuçlarının anlamsız çıkmasının en önemli nedenlerinden biri, hanehalkı borcu ve gelir eşitsizliği arasındaki etkileşimin ters nedensellik içermesi olabilir.

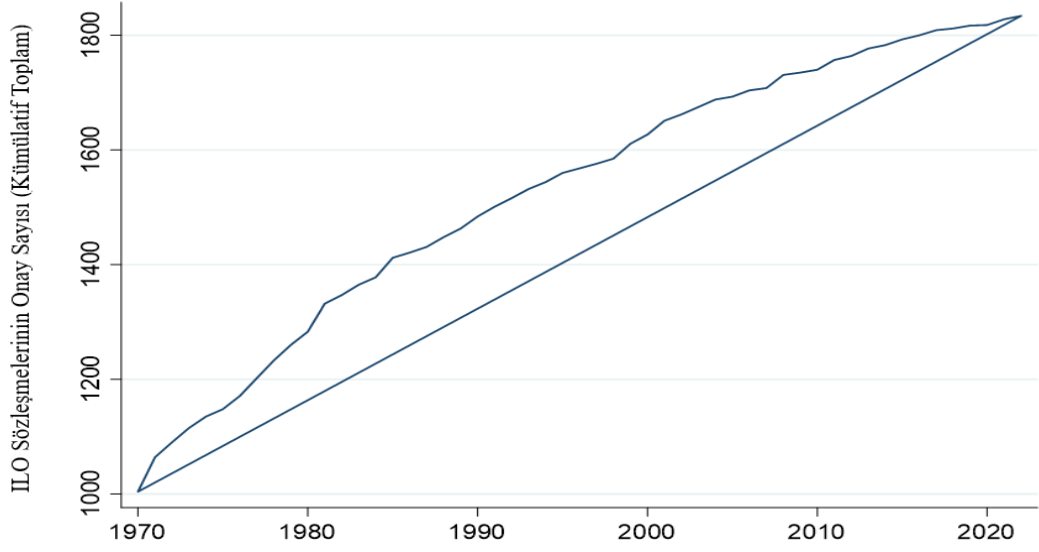
Bazilier vd. (2021) çalışmasında, ters nedenselliğin nedenlerine ilişkin literatürde yer alan çeşitli çalışmalardan bahsedilmiştir. Bu çalışmalar, eşitsizliğin kredi üzerindeki etkisinden ziyade kredinin eşitsizlik üzerinde kayda değer bir etkisi olduğunu göstermektedir. Yazarlar, gelir eşitsizliği ile kredi arasındaki ilişkinin karmaşık olduğunu ve doğrusal bir çerçeveye indirgenemeyeceğini savunmaktadır. İkinci olarak, kredi piyasası ve finansal piyasadaki eksiklerin yanı sıra başlangıçtaki servet dağılımı da toplumsal ve iktisadi dinamiklerle etkileşime girerek eşitsizliği etkilemektedir (Banerjee ve Newman, 1993). Buna paralel olarak, kredi piyasalarına erişimin artması eşitsizliğin azalmasına yol açabilir. Krediye erişim ve eşitsizliğin azalması, girişimcilik ve beşerî sermaye yatırımı aracılığıyla gerçekleşmektedir. Krediye erişim, dolayısıyla, yoksul hanelerin bu kanalları kullanmasını sağlar (Galor ve Zeira, 1992). Finansal aracılık düzeyi ne kadar yüksek olursa, krediye erişim üzerindeki kısıtlamalar o kadar hafifler ve böylece gelir eşitsizliği ve yoksulluk oranları azalır. Ayrıca, girişimciliğin teşvik edilmesi ve sermaye tahsisinin derinleştirilmesi de etkili faktörlerdir (Levine, 2005). Bu doğrultuda, krediye erişime dayalı finansal gelişme daha yüksek seviyelere ulaştıkça gelir eşitsizliği azalmaktadır (Beck vd, 2007).

Bu dinamikler ışığında, ters nedensellik ve eşzamanlılık sorunları, gelir eşitsizliği ve hanehalkı borcu arasındaki bağlantı incelenirken içsellik sorununun göz ardı edilmemesinin koşullarını oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu sorunu çözmek için araç değişken (IV) yaklaşımı kullanılacaktır. Öncesinde, araç değişken yaklaşımının uygun olup olmadığını incelemek için Durbin-Wu-Hausman testi yapılmıştır. Teorik çerçeveden bakıldığında, sıfır hipotezi bağımsız değişkenlerin dışsallığına dayanmaktadır ve sonuçlara göre hipotez (H_0) reddedilmeli ve bir araç değişken kullanılmalıdır. Tablo A.1, Durbin-Wu-Hausman testinin sonuçlarını göstermektedir. Ayrıca, araç değişkenler (instrumental variable) metodolojisi, özellikle ters nedensellik, ihmal edilen değişkenler veya ölçüm hatası gibi içsellik sorunlarıyla uğraşırken, EKK regresyonundaki potansiyel yanlılıkları ele almak için kullanılan istatistiksel bir tekniktir. Bazilier, vd. (2021) bu sorunu göz önünde bulundurarak onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısını ve faktör donanımlarını gelir eşitsizliğini

etkileyen ancak hanehalkı borcunu etkilemeyen araç değişkenler olarak kullanmıştır. Bu bağlamda, Bazilier vd. (2021) metodolojik sürecini kullanılarak onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısı, araç değişkeni temsil etmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmeleri, çalışma standartlarını ve işçi haklarını belirleyen uluslararası anlaşmalardır. Ayrıca, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), işgücü ile ilgili çok çeşitli konuları kapsayan 191 sözleşmeden oluşan geniş bir çerçeve oluşturmuştur. ILO sözleşmeleri temel olarak iki kategoriye dayanmaktadır. İlk olarak, temel sözleşmeler (*fundamental conventions*) temel işçi haklarını ele almaktadır. İkinci olarak, yönetim sözleşmeleri, uluslararası çalışma standartları sisteminin temel yapı taşları olmaları bakımından önemlidir. Ayrıca, yönetim sözleşmeleri (*governance conventions*) ülkeleri sözleşmeyi onaylamaya teşvik etmektedir. Bu sözleşmeler, toplu pazarlık, sosyal güvenlik, çocuk işçiliği, iş idaresi ve denetimi, ücretler, iş sağlığı ve güvenliği, zorla çalıştırmanın ortadan kaldırılması, istihdam politikaları, üçlü istişare mekanizması, doğum izni ve analık hakları, mesleki yönlendirme ve eğitim, fırsat eşitliği, çalışma süresi ve muamele standartları dahil olmak üzere emek ile ilgili ilişkilerin çok sayıda yönünü kapsamaktadır. Bir ülke bir ILO sözleşmesini onayladığında, sözleşmeyi kendi yasal çerçevesine entegre etmiş olur (International Labour Organization [ILO], 2019:18) (International Labour Organization [ILO], t.y.).

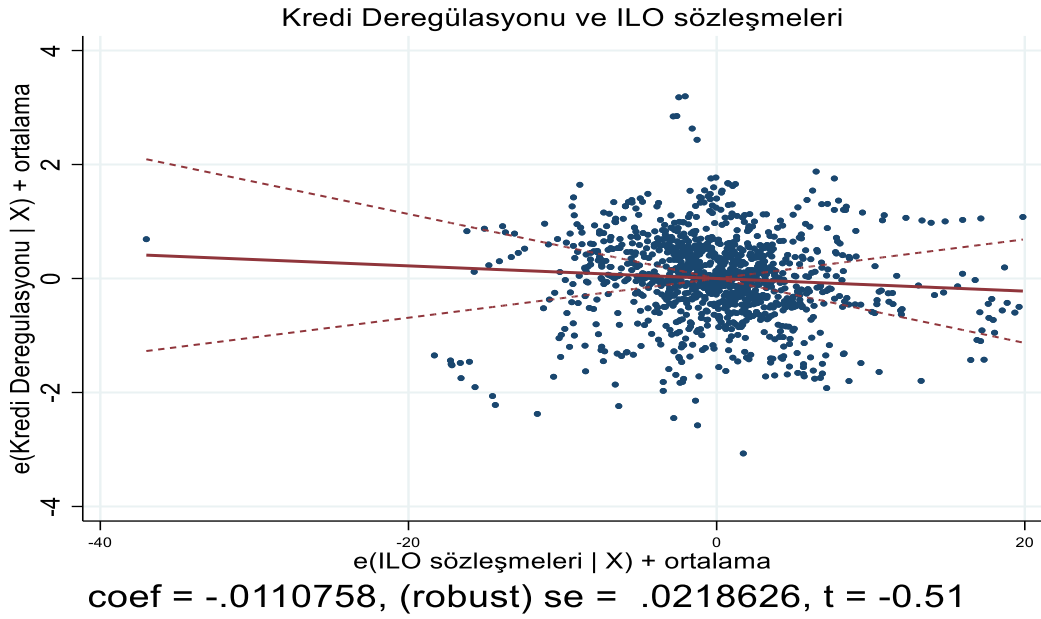
ILO sözleşmelerindeki dinamikler büyük ölçüde iktisadi politikalarından ve ülkeye özgü gelişmelerin koşullarından bağımsız olmasıyla beraber, ILO'nun kendisi baştan sona kendi strateji ve yol haritasının yörüngelerine bağlıdır. Bu bağımsız çerçeve, dışsalılık koşulunu güçlendirmektedir.

ILO Sözleşmelerinin Onaylanması

Şekil 4.7: ILO Sözleşmelerinin Onaylanması (Kümülatif)

İkinci olarak, araç geçerliliği endişelerini ele alma sürecinde, ILO sözleşmeleri ile kredi deregülasyonu arasında anlamlı bir korelasyon yoktur (Bazilier vd, 2021). Şekil 4.8, bu korelasyon eksikliği, ILO sözleşmelerinin onaylanmasının doğrudan bir finansal deregülasyon patikasını direkt etkilemeyerek doğrulanmaktadır.

Şekil 4.8: Kredi Deregülasyonu ve ILO Sözleşmeleri

ILO sözleşmelerini kullanan araç değişken yaklaşımlarının geçerliliğini güçlendirmek için bir başka strateji de kontrol değişkenlerini dahil etmektir. Örneğin Bazilier'in vd. (2021) modeli, ILO sözleşmelerinin borçlanma kapasitesi üzerindeki potansiyel doğrudan etkilerini açıklamak için kişi başına düşen GSYİH ve konut yatırımını içermektedir. Yazarlar bu kontrolleri dahil ederek, ILO sözleşmelerinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisini, iyileştirilmiş ücretleri ve standart yaşam koşullarını dikkate alarak kontrol etmektedir (Bazilier vd, 2021).

Benzer şekilde, yaşam standardını yansıtmak için brüt sabit yatırım ve kentleşme oranı değişkenlerini kullanılmaktadır. Kişi başına düşen GSYİH borçlanma kapasitesinin bir göstergesi olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla, bu kontrol değişkenlerinin modele dahil edilmesi ILO sözleşmelerinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisini kontrol etmektedir. Bu düşüncelerden hareketle modelin amacı, gelir eşitsizliğindeki dışsallığın hanehalkı borcu üzerindeki etkisini tahmin etmektir.

$$Eşitsizlik_{i,t} = \beta ILO_{i,t} + \Omega X_{i,t} + \Gamma Y_t + \mu_i + \epsilon_{i,t} \quad (2)$$

Denklem 2, iki aşamalı en küçük kareler yönteminde ilk aşamayı gösterir. Gelir eşitsizliğini ILO ve kontrol değişkenler tarafından tahmin ikinci aşamayı hazırlar. İlk aşamada tahmin edilen eşitsizlik değerleri, hanehalkı borcu üzerindeki etkiyi tahmin etmek için kullanılır. Denklem 3 ise, ikinci aşamayı ifade ederek ana modelin ampirik sonuçları için zemin hazırlar.

$$\frac{\text{HanehalkıKredi}}{\text{GSYİH}_{i,t}} = \hat{\beta} Eşitsizlik_{i,t} + \alpha X_{i,t} + \psi Y_t + \mu_i + \epsilon_{i,t} \quad (3)$$

Bir sonraki bölümde ana modelin ampirik sonuçları gösterilecektir.

5. AMPİRİK SONUÇLAR

Bu bölüm boyunca, gelir eşitsizliğindeki dışsal değişimlerin hanehalkı borcunda artışa yol açtığı üç döneme ilişkin ampirik sonuçlar sunuyorum. Bu dönemler 2008 öncesi Kriz (1970-2007), 2008 sonrası Kriz (1970-2019) ve COVID-19 Krizi (1970-2021) olmak üzere üç dönemden oluşmaktadır.

Tablo 4.2: Gini için Temel Tahminler (SWIID)

Bağımlı Değişken: Hanehalkı Kredisi/GSYİH

	Birinci Aşama Sonuçları			İkinci Aşama Sonuçları		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
GINI (SWIID)				5.149231*** (1.202424)	6.246326*** (1.735346)	5.413898*** (1.641138)
ILO Sözleşmeleri	-0.001103*** (0.000195)	-0.000759*** (0.000156)	-0.000735*** (0.000152)			
Kişi başına düşen GSYİH	0.000985 (0.004620)	0.007083** (0.003042)	0.006871** (0.002923)	-0.033428 (0.036792)	-0.067546*** (0.024698)	-0.058313** (0.022740)
Reel Konut Fiyatları	0.007758* (0.004165)	0.000692 (0.003011)	0.000739 (0.002949)	0.168764*** (0.033269)	0.289774*** (0.028545)	0.288903*** (0.026197)
Finansal Açıklık	-0.008752* (0.004900)	-0.012411*** (0.004593)	-0.013220*** (0.004644)	-0.016582 (0.041273)	0.024610 (0.057882)	0.020229 (0.056138)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.154539*** (0.039455)	-0.060772*** (0.022400)	-0.056773*** (0.021104)	1.086643** (0.323893)	-0.611323*** (0.230071)	-0.703564*** (0.216931)
Kredi Deregülasyonu	0.002921* (0.001551)	0.000923 (0.000847)	0.001156 (0.000819)	-0.004749 (0.010774)	-0.013085 (0.008242)	-0.014577* (0.007722)
Kentleşme Oranı	-0.023167 (0.028464)	0.004158 (0.021315)	0.009794 (0.020965)	1.422830*** (0.360050)	0.645897** (0.282453)	0.520154** (0.255733)
KPF-stat				32.053	23.743	23.282
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	829	534	786	829

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

Tablo 4.2 ve Tablo 4.3 birinci aşama ve ikinci aşama sonuçlarını bir arada göstermektedir. Araç Değişken (IV) yaklaşımının ilk aşama sonuçları, onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısı ile gelir eşitsizliği (Gini endeksi ve en yüksek %10'luk paylar) arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısı Gini endeksi ile önemli ölçüde ve negatif yönde ilişkilidir. Bu negatif ilişki tüm dönemler için geçerlidir; teorik olarak çalışanların pazarlık gücünün artması ve sosyal haklarının korunmasının artması gelir eşitsizliğinin azalması ile sonuçlanır.

Sırasıyla, onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısındaki bir standart sapmalık artış, Gini Endeksi için sırasıyla -0.001103 yüzde puanı, -0.000759 yüzde puanı ve -0.000735 yüzde puanı ile ilişkilidir. En üst %10'luk pay için bu oran -0.001014 ile -0.000703 yüzde puan arasında değişmektedir. Bununla birlikte, araç değişken tahminlerinin ikinci aşama sonuçları, Gini endeksi ile hanehalkı borcu arasında pozitif bir nedensel ilişki olduğunu göstermektedir. Gini endeksindeki bir standart sapmalık artış, 2008 kriz döneminden önce hanehalkı borcunda 5.15 yüzde puanlık bir artışla ilişkilidir. Benzer şekilde, en yüksek %10'luk payındaki bir standart sapmalık artış, 2008 kriz döneminden önce hanehalkı borcundaki 5.60 yüzde puanlık artışla ilişkilidir. Bu bağlamda, 2008 krizi sonrası dönemde her iki ilişki de 2008 krizi öncesi döneme kıyasla daha güçlü hale gelmektedir. Gini endeksindeki bir standart sapmalık artış, hanehalkı borcunda yüzde 6.15 puanlık bir artışla ilişkilidir. Bunun yanı sıra, en yüksek %10'luk pay için, hanehalkı borcunda yüzde 6.55 puanlık bir artışla ilişkilidir. 2008 finansal krizinin sonrasındaki dönemde, Gini endeksi ve en yüksek %10'luk gelir grubunun hanehalkı borcu üzerindeki etkisi 2008 finansal kriz öncesi ve COVID-19 dönemlerine göre daha güçlüdür.

Tablo 4.3: En üst %10 için Temel Tahminler
Bağımlı Değişken: Hanehalkı Kredisi/GSYİH

	Birinci Aşama Sonuçları			İkinci Aşama Sonuçları		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
En Üst %10				5.599629*** (1.332766)	6.545745*** (1.680965)	5.813306*** (1.603992)
ILO Sözleşmeleri	-0.001014*** (0.000174)	-0.000724*** (0.000132)	-0.000703*** (0.000129)			
Kişi başına düşen GSYİH	0.018684*** (0.003635)	0.008067*** (0.001795)	0.006712*** (0.001696)	-0.132981*** (0.035502)	-0.076111*** (0.022579)	-0.060754*** (0.020193)
Reel Konut Fiyatları	0.002778 (0.004278)	0.000696 (0.002630)	0.000950 (0.002531)	0.193151*** (0.033110)	0.289545*** (0.027277)	0.291198*** (0.025360)
Finansal Açıklık	-0.008285** (0.004014)	-0.012592*** (0.003543)	-0.013284*** (0.003532)	-0.015254 (0.039693)	0.029512 (0.050749)	0.023287 (0.049857)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.091531** (0.037775)	-0.025209 (0.017582)	-0.022956 (0.016424)	0.803424** (0.313458)	-0.825916*** (0.220650)	-0.949873*** (0.214285)
Kredi Deregülasyonu	0.002334* (0.001329)	0.000760 (0.000684)	0.000863 (0.000671)	-0.002778 (0.010999)	-0.012294 (0.007481)	0.390321* (0.233206)
Kentleşme Oranı	0.118783*** (0.035105)	0.037785 (0.023392)	0.032039 (0.022905)	0.638395** (0.316325)	0.424537* (0.251291)	-0.011273 (0.007013)
KPF-stat				34.072	30.110	29.912
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	822	534	786	822

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

COVID-19 kriz döneminde Gini katsayısında bir standart sapmalı artış, hanehalkı borcunda yüzde 5.41 puanlık bir artışla ilişkilidir. Eşitsizlik en yüksek %10'luk gelir payı kullanılarak ölçüldüğünde, bir standart sapmalı artış benzer bir etkiye yol açarak hanehalkı borcunu yüzde 5.81 puan artırmaktadır. Bu durumun dikkat çekici birkaç nedeni olduğunu belirtmekte fayda var. Birçok merkez bankası, COVID-19 pandemisinde finansal piyasalara hızlıca müdahale etti. Merkez bankaları, finansal istikrarı sağlamak için, para takası (*FX swap*) ve varlık alımları yoluyla oluşabilecek likidite krizine karşın müdahale etmiştir (International Monetary Fund [IMF], 2021). Birkaç dikkat çekici örnek, bu programların ölçeğini ve çeşitliliğini göstermektedir. Fed, birincil piyasa aracılarının (*Primary Dealer*) işleyişini sağlamak için kısa vadeli krediler sağlamakla beraber, varlığa dayalı menkul kıymet finansmanını kolaylaştırmak, küçük işletmelerden büyük işletmelere kadar nakit akışı

problemini çözmek için kredi sağlamak gibi belirli tesisler yaratarak oluşabilecek likidite krizine karşı önlemler almıştır (“Funding, Credit, Liquidity, and Loan Facilities”, 2023). Avrupa Merkez Bankası, Pandemi Acil Durum Satın Alma Programı'nı (Pandemic Emergency Purchase Program) başlatmıştır (Delgado ve Gravelle, 2023; Delgado ve Gravelle, 2023). Ayrıca, İngiltere'deki düşük gelirli grupların istihdam ve gelir düzeylerini destekleyen Koronavirüs İş Koruma Programı (The Coronavirus Job Retention Scheme) gibi hükümet önlemleri sayesinde benzeri görülmemiş bir politika desteği mevcuttur (Franklin vd, 2021). Ek olarak, borçların ertelenmesi, tüketim harcamalarının yapabilme alanlarının daralması ve pandemi öncesi finansal yapının kırılma eğiliminin az olması gibi durumlarda, pandemi sonrası etkinin boyutunu finansal bağlamda sınırlı olmasını mümkün kıldı. Benzer bir şekilde, Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı'ndan Gini endeksi kullanıldığında, ilişki olarak benzer ancak niceliksel olarak farklıdır. Tablo A.2, Gini endeksindeki bir standart sapma artışın 2008 krizi öncesi dönemde hanehalkı borcunda yüzde 3.73 puanlık bir artışla ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, Gini endeksindeki bir standart sapma artış, 2008 sonrası dönemde hanehalkı borcunda yüzde 4.68 puanlık bir artışla ilişkiliyken, COVID-19 krizi döneminde yüzde 3.98 puanlık bir artışa neden olmuştur.

Kontrol değişkenleri incelendiğinde, gelir eşitsizliği ölçütleri için reel konut fiyatlarının hanehalkı borcu ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, Tablo 4.2'de görüldüğü gibi, kişi başına düşen GSYİH 2008 krizi öncesi dönemi hariç anlamlı ve negatif bir ilişkiye sahiptir. Ayrıca, Tablo 4.3'te en yüksek %10'luk gelir grubu, her dönem için anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu gösterilmektedir. Hanehalkı konut sahipliği oranını dolaylı olarak kontrol eden bir gayrimenkul değişkeni olan kentleşme oranı, tüm dönemler boyunca pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir.

De jure finansal açıklık, yani Chinn-Ito sermaye hesabı açıklığı endeksi, bu tahmin sonuçlarında tüm dönemler ve gelir eşitsizliği ölçütleri için anlamsızdır. Finansal serbestleşmenin bir diğer göstergesi olan kredi deregülasyon endeksi, Tablo 4.2'de görüldüğü gibi, sadece COVID-19 krizi döneminde hanehalkı borcu üzerinde

negatif ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Ancak, eşitsizlik en üst %10'luk gelir grubu kullanılarak ölçüldüğünde kredi deregülasyon endeksi ile hanehalkı borcu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Kleibergen-Paap istatistiğini her tablonun altında KFP olarak gösteriyorum. Bu istatistik, zayıf araçların yanlış sonuçlara veya geçersiz çıkarımlara yol açabileceği araç değişken (IV) tahmini bağlamında özellikle önemlidir. Cragg-Donald F istatistiği homoskedastisite varsayımı altında çalışırken, F-istatistik formu olan Kleibergen-Paap istatistiği heteroskedastisite etkisini düzeltir. Bu istatistik heteroskedastisiteye karşı dayanıklıdır ve Stock-Yogo tarafından sunulan kritik değerle karşılaştırılır. Stock-Yogo zayıf tanımlama testi (Stock-Yogo weak ID test) kritik değerleri sırasıyla %10 maksimum araç değişken yanlışlığı için 16.38, %15 maksimum araç değişken yanlışlığı için 8.96, %20 maksimum araç değişken yanlışlığı için 6.66 ve %25 maksimum araç değişken yanlışlığı için 5.53'e karşılık gelmektedir (Stock ve Yogo, 2005). Ayrıca, F istatistiği Staiger ve Stock tarafından ortaya konan eşik değer olan 10'dan büyükse, zayıf araç sorunu yoktur. Analiz sonuçları dikkate alındığında, Tablo 4.2 ve Tablo 4.3 için tüm durumlarda araç değişkenin gücü doğrulanmaktadır (Staiger ve Stock, 1995).

Tablo A.3 ve Tablo A.4, orta gelir grubu ve alt gelir grubunun hanehalkı borcu üzerindeki etkisinin birinci aşama sonuçlarını sunmaktadır. İlk aşama sonuçları, bir ülkenin onayladığı ILO sözleşmelerinin sayısı ile gelir eşitsizliği ölçütleri olan orta gelir grubu ve alt gelir grubu arasında anlamlı bir negatif ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu negatif ilişki tüm dönemler için geçerlidir. Tablo 4.4 ve Tablo 4.5 ikinci aşamanın sonuçlarını göstermektedir. Tablo 4.4'te görüldüğü gibi, gelir eşitsizliği artışı özellikle orta sınıfı etkilediğinde, hanehalkı borç seviyeleri üzerinde alt gelir gruplarına kıyasla önemli bir etki vardır.

Tablo 4.4: Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Temel Tahminler
Bağımlı Değişken: Hanehalkı Kredisi/GSYİH

İkinci Aşama Sonuçları:

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
	En üst 10 Alt 0 – 50			En üst 10 Orta 50 – 90		
Gelir Eşitsizliği	0.740694*** (0.156912)	0.851756*** (0.196893)	0.752166*** (0.190631)	2.524900*** (0.645683)	2.760315*** (0.723714)	2.433360*** (0.684864)
Kişi başına düşen GSYİH	-0.098256*** (0.029320)	-0.060955*** (0.018209)	-0.047140*** (0.016977)	-0.139819*** (0.039574)	-0.071066*** (0.022606)	-0.056073*** (0.019656)
Reel Konut Fiyatları	0.213457*** (0.029579)	0.312036*** (0.024665)	0.317311*** (0.023551)	0.174701*** (0.034737)	0.271722*** (0.027722)	0.278463*** (0.025786)
Finansal Açıklık	-0.048544 (0.031240)	-0.016973 (0.039123)	-0.024231 (0.038610)	0.013390 (0.046951)	0.060945 (0.057503)	0.048255 (0.056188)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	0.530853** (0.266990)	-0.942727*** (0.196947)	-1.1e+00*** (0.196789)	0.915046*** (0.339879)	-0.833799*** (0.234192)	-0.977168*** (0.225474)
Kredi Deregülasyonu	0.001329 (0.009402)	-0.009828 (0.006817)	-0.008688 (0.006484)	-0.001867 (0.011896)	-0.009905 (0.007702)	-0.009043 (0.007198)
Kentleşme Oranı	0.684623** (0.279855)	0.528612** (0.222657)	0.503083** (0.212623)	0.620556* (0.327419)	0.298684 (0.247865)	0.263806 (0.229156)
KPF-stat	47.850	43.286	43.202	25.170	26.566	26.105
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	818	534	786	819

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

En üst %10'luk gelir grubunun, yüzde 50 ile 90 arasındaki orta gelir grubuna oranındaki bir birimlik değişim, 2008 krizi öncesinde hanehalkı borcunda 2.52'lik bir artışa neden olmaktadır. İkinci olarak, en üst %10'luk gelirin orta %50-90'luk gelire oranındaki bir birimlik değişim, 2008 krizi sonrası dönemde hanehalkı borcunda 2.76'lık bir artışa neden olurken, COVID-19 kriz döneminde 2.43'lük bir artışa neden olmaktadır. Daha da genişletirsek, en üst %10'luk gelir grubu ile yüzde 50 ile 90 arasındaki orta gelir grubu oranındaki eşitsizliğin hanehalkı borcuna olan etkisi, en üst %10'luk gelir grubu ve yüzde 0 ile 50 arasındaki alt gelir grubu oranındaki eşitsizliğin etkisinden yaklaşık 3.24 ile 3.40 kat arası daha büyüktür. Başka bir deyişle, bu bulgular gelir eşitsizliğinin, özellikle orta gelir grubunu etkilediğinde, hanehalkı borcu

üzerindeki önemli ve asimetrik etkisini ortaya koymaktadır. Tablo 4.4 ve Tablo 4.5 için tüm durumlarda, üçüncü olarak, araç değişkenin gücü doğrulanmıştır. Alternatif olarak, sonuçların sağlamlığını sağlamak için başka bir orta gelir grubu, en yüksek %10'luk gelir ve yüzde 30 ile 90 arasındaki orta gelir gruba oranı kullanılarak temsil edilebilir.

Tablo 4.5: Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Alternatif Temel Tahminler
Bağımlı Değişken: Hanehalkı Kredisi/GSYİH

İkinci Aşama Sonuçları:

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
	En üst 10 Alt 0 – 30			En üst 10 Orta30 – 90		
Gelir Eşitsizliği	0.271024*** (0.054011)	0.322098*** (0.070865)	0.283128*** (0.069163)	2.965147*** (0.736840)	3.268421*** (0.844191)	2.873304*** (0.798826)
Kişi başına düşen GSYİH	-0.082157*** (0.028376)	-0.053270*** (0.017086)	-0.042575*** (0.016214)	-0.134892*** (0.037225)	-0.071171*** (0.021971)	-0.056092*** (0.019239)
Reel Konut Fiyatları	0.217838*** (0.028783)	0.315723*** (0.023964)	0.317164*** (0.022923)	0.185933*** (0.033505)	0.283955*** (0.026996)	0.289529*** (0.025139)
Finansal Açıklık	-0.071907** (0.028117)	-0.050788 (0.034488)	-0.053124 (0.033829)	0.004957 (0.044017)	0.051830 (0.054757)	0.039510 (0.053507)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	0.471264* (0.251603)	-0.921118*** (0.191545)	-1.0e+00*** (0.192380)	0.816722** (0.324566)	-0.878788*** (0.225384)	-1.0e+00*** (0.218923)
Kredi Deregülasyonu	0.001984 (0.008984)	-0.010200 (0.006644)	-0.008518 (0.006328)	-0.001196 (0.011372)	-0.009965 (0.007528)	-0.008940 (0.007061)
Kentleşme Oranı	0.685996** (0.270748)	0.587740*** (0.217308)	0.537286** (0.209774)	0.632738** (0.317930)	0.346163 (0.243201)	0.314452 (0.225770)
KPF-stat	56.822	47.979	47.698	27.970	28.684	28.344
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	818	534	786	819

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

Tablo 4.5, en üst %10'luk gelirin yüzde 30 ile 90 arasındaki orta gelir gruba oranındaki bir birimlik artışın, tüm dönemler boyunca hanehalkı borcunda 2.87 ile 3.27'lik bir artışa yol açtığını göstermektedir.

6. SONUÇ

Bu tez çalışmasıyla, gelir eşitsizliği ile hanehalkı borcu arasında nedensel bir ilişki olduğuna dair ikna edici kanıtlar sunmaya çalıştım. Bu çalışmada, 1970'ten 2021'e kadar 51 yıllık bir dönemde 21 gelişmiş ülkeyi incelemek için öncelikle Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı (SWIID) ve Dünya Gelir Eşitsizliği Veritabanı'ndan (WIID) elde edilen gelir eşitsizliği verileri kullanılmıştır.

İçsellik endişelerini gidermek için onaylanan ILO sözleşmelerinin sayısını kullanarak araçsal değişkenler kullanılmaktadır. Sağlam bir araç değişken yaklaşımı kullanan çalışma, çeşitli göstergelerle ölçülen gelir eşitsizliğindeki dışsal artışların hanehalkı borcunda önemli artışlara yol açtığını göstermektedir. Gini endeksindeki ve en yüksek %10'luk payındaki bir birimlik artış, tüm dönemlerde hanehalkı borcunda 3.7 ila 6.5'lik bir artışa yol açmıştır. Özellikle finansal kriz sonrasında gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisinin derinleşmesi dikkat çekicidir. 2008 krizinden sonra bu etki 1.2-1.5 kat artmıştır. Artan eşitsizlik borca bağımlı hale geldikçe, tüketimin finansallaşması kırılgan hale gelmektedir.

COVID-19 krizinde bu etki finansal kriz sonrası döneme kıyasla daha azdır. Merkez bankalarının ve hükümetlerin finansal krizden hemen sonra hızlı bir şekilde müdahale edebilmeleri bu etkinin azalmasında önemli bir faktör olmuştur. Ayrıca eşitsizlik, orta gelir gruplarını etkilediğinde etki daha güçlüdür; üst gelir payları orta gelir gruplarına göre arttığında etki alt gelirlere kıyasla 3.2-3.5 kat daha büyüktür. Bu bulgular, finansal krizler ve COVID-19 dönemine ilişkin değerlendirmeler de dahil olmak üzere farklı veri tabanları ve kontrol değişkenleri arasında tutarlıdır.

Ayrıca bu gözlem, orta gelirli hanelerin üst gelir gruplarına kıyasla algılanan sosyal statülerini ve tüketim seviyelerini korumak için borçlanmayı artırabilecekleri tüketim ve görelî gelir teorileriyle de uyumludur. Diğer bir deyişle, gelir eşitsizliğindeki artış sadece hanehalkının tüketim kapasitesini etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda gelir grupları arasındaki etki doğrusal bir seviyeden sapmaktadır. COVID-19 krizi sonrası dönemde gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisi, finansal kriz sonrası etkiden 0.30-0.80 puan daha küçüktür. Dolayısıyla, gelir eşitsizliğinin hanehalkı borcu üzerindeki etkisinin pozitif ve anlamlı olması, politika yapıcılarının dikkate alması gereken bu paradoksal soruna bir çözüm sağlayabilir. Merkez bankaları varlık balonlarını önlemek için enflasyon hedeflemesinden ziyade finansal istikrara öncelik vermeli ve hükümetler gelir eşitsizliğini azaltmak, reel ücretleri artırmak ve üst gelir gruplarını vergilendirmek için üretken kamu yatırımları ve yeni istihdam olanakları yaratmalıdır.

7. KAYNAKÇA

Allison, Paul. (2009). *Fixed Effects Regression Models*. California United States of America: SAGE Publications, Inc.

Atkinson, Anthony B, Thomas Piketty, ve Emmanuel Saez. (2011). Top Incomes in the Long Run of History. *Journal of Economic Literature* 49(1): 3–71.

Baltagi, Badi H. (2021). *Econometric Analysis of Panel Data*. (3rd edition) John Wiley & Sons, Inc.

Banerjee, Abhijit V., ve Andrew F. Newman. (1993). Occupational Choice and the Process of Development. *Journal of Political Economy* 101(2): 274–98.

Bazillier, Rémi, Jérôme Héricourt, ve Samuel Ligonnière. (2021). Structure of Income Inequality and Household Debt: Cross-Country Causal Evidence. *European Economic Review* 132: 103629.

Beck, Thorsten, Asli Demirgüç-Kunt, ve Ross Levine. (2007). Finance, Inequality, and the Poor. *Journal of Economic Growth* 12(1): 27–49.

Bertrand, Marianne, ve Adair Morse. (2016). Trickle-Down Consumption. *Review of Economics and Statistics* 98(5): 863–79.

Bordo, Michael D., ve Christopher M. Meissner. (2012). Does Inequality Lead to a Financial Crisis? *Journal of International Money and Finance* 31(8): 2147–61.

Boustan, Leah Platt, ve Robert Margo. 2011. *White Suburbanization and African-American Home Ownership, 1940-1980*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. doi:10.3386/w16702.

Chinn, Menzie D., ve Hiro Ito. (2008). A New Measure of Financial Openness. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice* 10(3): 309–22.

Christen, Markus, ve Ruskin M. Morgan. (2005). Keeping Up With the Joneses: Analyzing the Effect of Income Inequality on Consumer Borrowing. *Quantitative Marketing and Economics* 3(2): 145–73.

Coibion, Olivier, Yuriy Gorodnichenko, Marianna Kudlyak, ve John Mondragon. (2014). Does Greater Inequality Lead to More Household Borrowing? New Evidence from Household Data Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. doi:10.3386/w19850.

Coibion, Olivier, Yuriy Gorodnichenko, Marianna Kudlyak, ve John Mondragon. 2020. Greater Inequality and Household Borrowing: New Evidence from Household Data. *Journal of the European Economic Association* 18(6): 2922–71. doi:10.1093/jeea/jvz076.

- Dembiermont, Christian, Mathias Drehmann, ve Siriporn Muksakunratana. (2013). How Much Does the Private Sector Really Borrow? A New Database for Total Credit to the Private Non-Financial Sector. *BIS Quarterly Review*
- Duesenberry, J.S., (1949). Income Saving and the Theory of Consumer Behavior. Harvard University Press., Cambridge, MA.
- Dynan, Karen E., Jonathan Skinner, ve Stephen P. Zeldes. (2004). Do the Rich Save More? *Journal of Political Economy* 112(2): 397–444.
- El Herradi, Mehdi, ve Aurélien Leroy. (2020). Do Rising Top Incomes Fuel Credit Expansion? *Economics Letters* 196: 109539.
- Franklin, Jeremy, Georgina Green, Lindsey Rice-Jones, Sarah Venables, ve Teresa Wukovits-Votzi. (2021). Household Debt and COVID. *Bank of England*.
- Fraser Institute | Fraser Institute. (2025). <https://www.fraserinstitute.org/fraser-institute> (Ekim 12, 2024).
- “Funding, Credit, Liquidity, and Loan Facilities”. <https://www.federalreserve.gov/funding-credit-liquidity-and-loan-facilities.htm> (Temmuz, 7 2023).
- Galor, Oded, ve Joseph Zeira. (1993). Income Distribution and Macroeconomics. *The Review of Economic Studies* 60(1): 35–52.
- Goodhart, Charles, ve Boris Hofmann. (2008). House Prices, Money, Credit, and the Macroeconomy. *Oxford Review of Economic Policy* 24(1): 180–205.
- Gu, Xinhua, ve Bihong Huang. (2014). Does Inequality Lead to a Financial Crisis? Revisited. *Review of Development Economics* 18(3): 502–16.
- Hausman, J. A. (1978). Specification Tests in Econometrics. *Econometrica* 46(6): 1251–71.
- International Monetary Fund (2021). Central Bank Support to Financial Markets in the Coronavirus Pandemic Special Series on COVID-19 *International Monetary Fund*
- International Monetary Fund (2017). Household Debt and Financial Stability. Global Financial Stability Report October 2017: Is Growth at Risk? *International Monetary Fund* <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2017/09/27/global-financial-stability-report-october-2017>
- International Monetary Fund Introduction to Inequality. *IMF*. <https://www.imf.org/en/Topics/Inequality/introduction-to-inequality> (Ekim 11, 2024).
- Kindleberger, Charles P, ve Robert Z Aliber (2005). A History of Financial Crises. (5th edition) John Wiley & Sons, Inc. s.25
- Kumhof, Michael, Romain Rancière, ve Pablo Winant. (2015). Inequality, Debt, and Crises. *American Economic Review* 105(3): 1217–45.
- Levine, Adam Seth, Robert H. Frank, ve Oege Dijk. (2010). Expenditure Cascades. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.1690612.

Meidner, Rudolf. 1998. The Rise and Fall of the Swedish Model. *Challenge* 41(1): 69–90. doi:10.1080/05775132.1998.11472015.

Mian, Atif, ve Amir Sufi. (2018). Finance and Business Cycles: The Credit-Driven Household Demand Channel. *Journal of Economic Perspectives* 32(3): 31–58.

Morelli Salvatore ve Anthony B. Atkinson (2015) Inequality and Crises Revisited, *Economia Politica*.

NORMLEX - Information System on International Labour Standards. https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:1:0::NO::: (Ekim 11, 2024).

Pamuk, Şevket. (2020). TÜRKİYEİN 200 YILLIK İKTİSADİ TARİHİ. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. s.311

Perugini, Cristiano, Jens Hölscher, ve Simon Collie. (2016). Inequality, Credit and Financial Crises. *Cambridge Journal of Economics* 40(1): 227–57.

Piketty, Thomas, ve Emmanuel Saez. (2003). Income Inequality in the United States, 1913–1998*. *The Quarterly Journal of Economics* 118(1): 1–41.

Plümper, Thomas, ve Vera E. Troeger. (2007). Efficient Estimation of Time-Invariant and Rarely Changing Variables in Finite Sample Panel Analyses with Unit Fixed Effects. *Political Analysis* 15(2): 124–39.

Rajan, Raghuram G. (2011). *Fault Lines: How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy*. Princeton University Press.

Rules of the Game: An Introduction to the Standards-Related Work of the International Labour Organization (Centenary Edition 2019). *International Labour Organization*. <https://www.ilo.org/publications/rules-game-introduction-standards-related-work-international-labour> s.18-23

Shaikh, Anwar. (2016). *Capitalism: Competition, Conflict, Crises*. Oxford University Press. s.726

Staiger, Douglas, ve James H. Stock. (1997). Instrumental Variables Regression with Weak Instruments. *Econometrica* 65(3): 557–86.

Stock, James, ve Motohiro Yogo. (2005). *Identification and Inference for Econometric Models*. New York: Cambridge University Press.

Straub, Ludwig. (2019). Consumption, Savings, and the Distribution of Permanent Income. *Harvard University and NBER*

UNU-WIDER, (2023), World Income Inequality Database (WIID) Companion dataset (wiidcountry and/or wiidglobal). Version 20 Kasım 2023. <https://doi.org/10.35188/UNUWIDER/WIIDcomp-281123>

Vijverberg, Chu-Ping C. 2024. Income Inequality and Household Debt: A U.S. State-Level Spatial Analysis. *Economic Modelling* 138: 106772.

Veblen, T. (1897). *The Theory of the Leisure Class*. Oxford University Press-Classics.

Weber, Isabella M., ve Evan Wasner. (2023). “Sellers’ Inflation, Profits and Conflict: Why Can Large Firms Hike Prices in an Emergency?”

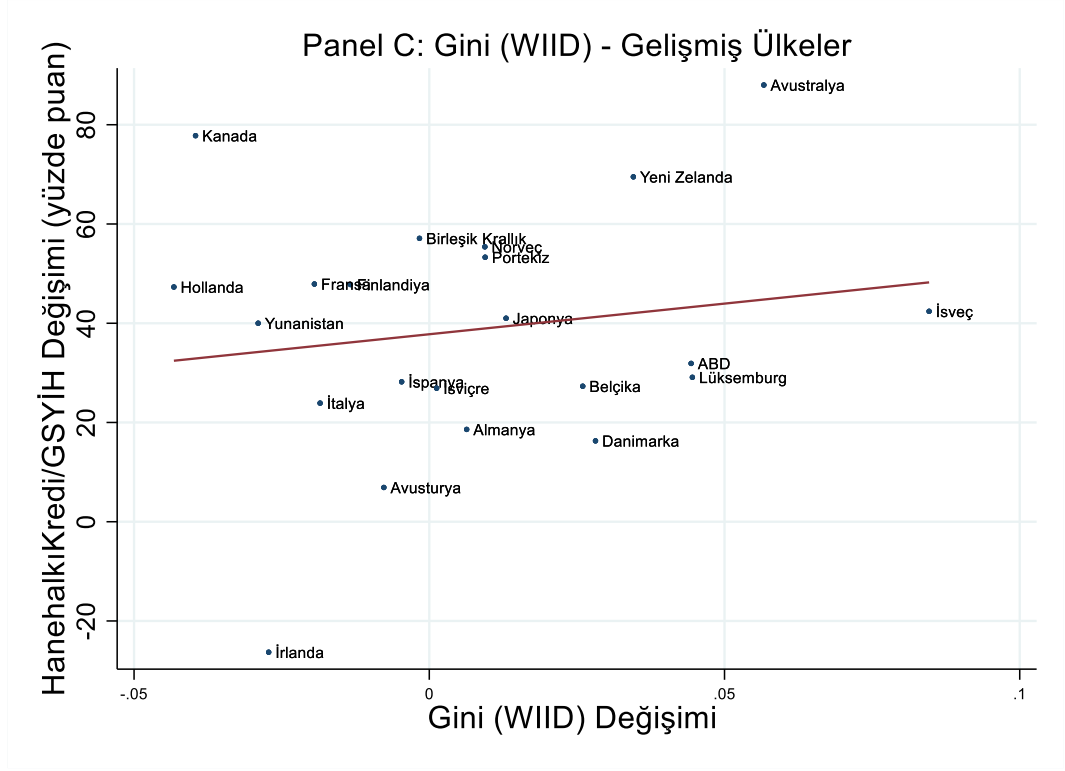
Wen, Christine, ve Jeremy L. Wallace. (2019). Toward Human-Centered Urbanization? Housing Ownership and Access to Social Insurance Among Migrant Households in China. *Sustainability* 11(13): 3567.

Wolff, Edward N., ve Ajit Zacharias. (2009). Household Wealth and the Measurement of Economic Well-Being in the United States. *The Journal of Economic Inequality* 7(2): 83–115.

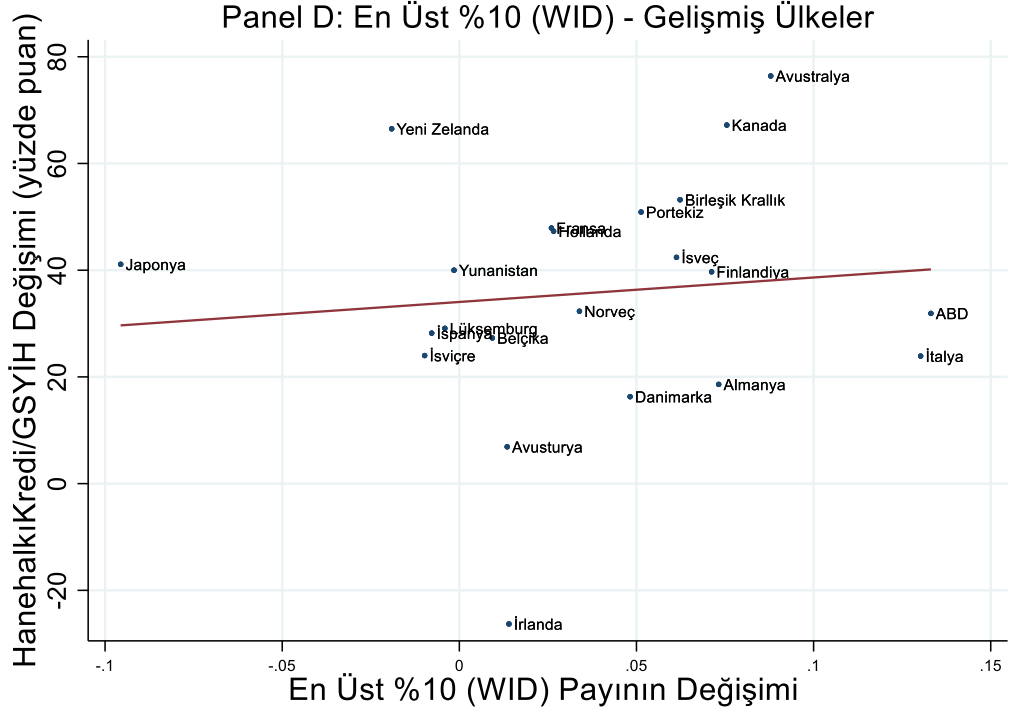

8. EK A

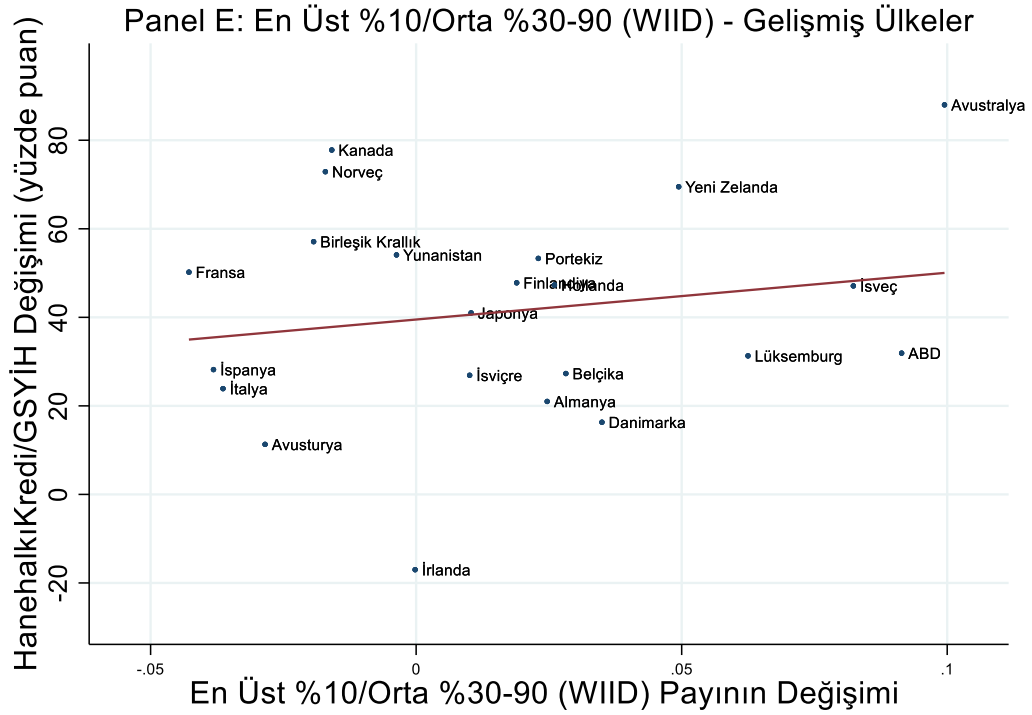
•İlgili şekillerde, Şekil 3.1.1, Şekil 3.1.2, Şekil 3.1.3, Şekil 3.1.4, Şekil A.1, Şekil A.2, Şekil A.3 ve Şekil A.4'te veri seti bazı gözlem birimlerinin belirli yıllarda eksik olması nedeniyle dengesiz panel (*unbalanced panel*) veri yapısına sahiptir. Analiz dönemi (1970– 2022) olarak belirlenmiştir.

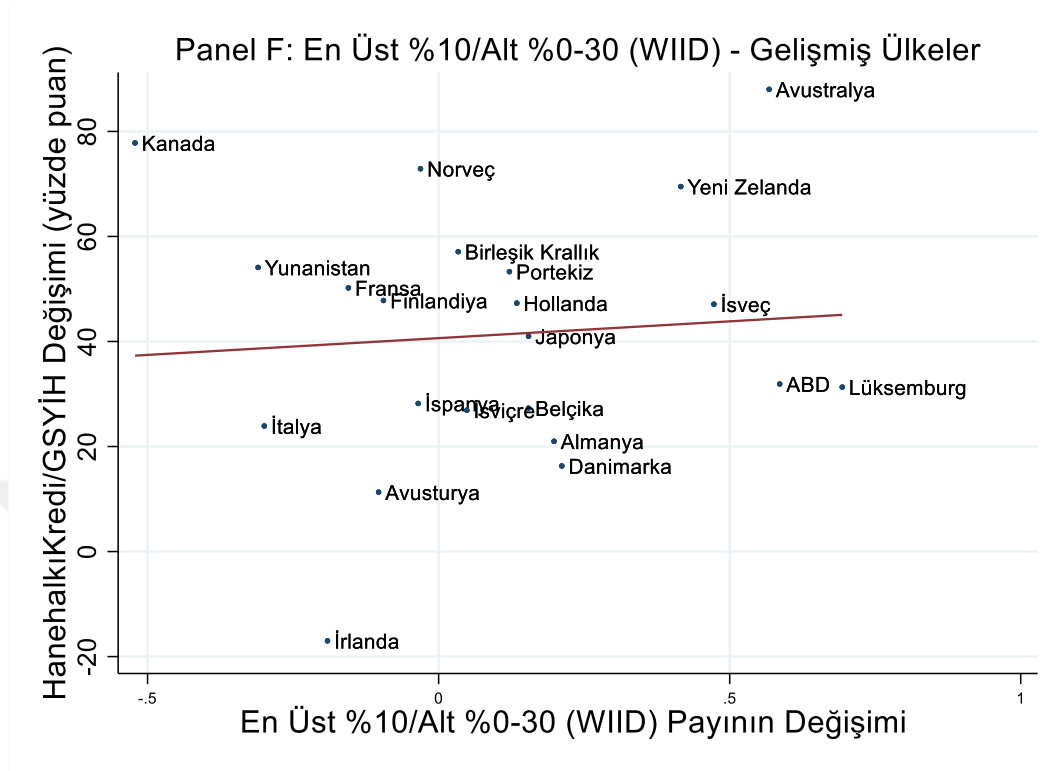
Şekil A.1: Gini Endeksinin Değişimi (WIID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

Şekil A.2: En üst %10 Gelir Payının Değişimi (WID) ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

Şekil A.3: $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Orta \%30-90}}$ Gelir Payının Değişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

Şekil A.4: $\frac{\text{En üst \%10}}{\text{Alt \%0-30}}$ Gelir Payının Gelişimi ve Hanehalkı Borcunun Değişimi

• İlgili tablolarda, Tablo 4.2, Tablo 4.3, Tablo 4.4, Tablo 4.5, Tablo A.2 ve Tablo A.4'te Lüksemburg hariç veriler kullanılmıştır.

Tablo A.1: Durbin- Wu- Hausman Test

Tests of endogeneity	
H0: Variables are exogenous	
Durbin (score) chi2(1)	= 30.4306 (p = 0.0000)
Wu-Hausman F(1,820)	= 31.2472 (p = 0.0000)

Tablo A.2: GINI için Temel Tahminler (WIID)

	Birinci Aşama Sonuçları			İkinci Aşama Sonuçları		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970- 2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
GINI (WIID)				3.732305*** (0.861474)	4.682893*** (1.209367)	3.981206*** (1.139121)
ILO Sözleşmeleri	-0.001521*** (0.000235)	-0.001012*** (0.000179)	-0.000991*** (0.000175)			
Kişi başına düşen GSYİH	0.025006*** (0.003926)	0.012471*** (0.002231)	0.010698*** (0.002239)	-0.121689*** (0.032336)	-0.081705*** (0.022503)	-0.063041*** (0.020747)
Reel Konut Fiyatları	-0.005348 (0.005235)	-0.006395* (0.003384)	-0.005831* (0.003290)	0.228668*** (0.032748)	0.324046*** (0.028441)	0.314693*** (0.026211)
Finansal Açıklık	0.001492 (0.005477)	-0.002730 (0.004813)	-0.003117 (0.004822)	-0.067220** (0.031475)	-0.040129 (0.039706)	-0.037441 (0.038312)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.087634* (0.049139)	-0.036499 (0.026158)	-0.031532 (0.024543)	0.617960** (0.282436)	-0.820006*** (0.203517)	-0.885933*** (0.200496)
Kredi Deregülasyonu	0.003404* (0.001798)	0.001961** (0.000896)	0.001935** (0.000882)	-0.002412 (0.010227)	-0.016506** (0.007431)	-0.016271** (0.007131)
Kentleşme Oranı	0.126195*** (0.041864)	-0.001739 (0.028942)	-0.012057 (0.028722)	0.832538*** (0.318727)	0.680008** (0.264952)	0.621115** (0.248684)
KPF-stat				41.941	31.900	32.228
Ülkeler	21	21	22	21	21	22
N	534	786	827	534	786	827

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

Tablo A.3: Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Birinci Aşama Sonuçları

Birinci Aşama Sonuçları:	En üst 10 Alt 0–50			En üst 10 Orta 50–90		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
ILO Sözleşmeleri	-0.007666*** (0.001108)	-0.005566*** (0.000846)	-0.005418*** (0.000824)	-0.002249*** (0.000448)	-0.001717*** (0.000333)	-0.001662*** (0.000325)
Kişi başına düşen GSYİH	0.094368*** (0.018686)	0.044202*** (0.009838)	0.036459*** (0.009530)	0.044145*** (0.010352)	0.017303*** (0.004718)	0.014313*** (0.004362)
Reel Konut Fiyatları	-0.006410 (0.024272)	-0.021059 (0.014837)	-0.022026 (0.014329)	0.013469 (0.011181)	0.008107 (0.006680)	0.007969 (0.006382)
Finansal Açıklık	-0.017695 (0.025376)	-0.042196* (0.022315)	-0.045495** (0.022305)	-0.029720*** (0.009869)	-0.041248*** (0.008694)	-0.043221*** (0.008651)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.323979 (0.228263)	-0.056588 (0.118806)	-0.040619 (0.112859)	-0.247203*** (0.095478)	-0.056924 (0.044065)	-0.045739 (0.041258)
Kredi Deregülasyonu	0.012102 (0.008375)	0.002944 (0.004238)	0.003327 (0.004162)	0.004816 (0.003403)	0.000936 (0.001781)	0.001313 (0.001747)
Kentleşme Oranı	0.835586*** (0.195840)	0.168187 (0.123872)	0.105571 (0.120870)	0.270498*** (0.094757)	0.135196** (0.059374)	0.124437** (0.057259)
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	818	534	786	819

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

Tablo A.4: Alternatif Orta Gelir Grubu ve Alt Gelir Grubu için Birinci Aşama Sonuçları

Birinci Aşama Sonuçları:	En üst 10 Alt 0-30			En üst 10 Orta 30-90		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)	2008 Krizi Öncesi (1970- 2007)	2008 Krizi Sonrası (1970-2019)	Covid-19 Krizi (1970- 2021)
ILO Sözleşmeleri	-0.020952*** (0.002779)	-0.014718*** (0.002125)	-0.014283*** (0.002068)	-0.001915*** (0.000362)	-0.001450*** (0.000271)	-0.001407*** (0.000264)
Kişi başına düşen GSYİH	0.198503*** (0.042742)	0.093029*** (0.023350)	0.075338*** (0.022659)	0.035929*** (0.007929)	0.014645*** (0.003720)	0.012128*** (0.003470)
Reel Konut Fiyatları	-0.033680 (0.057359)	-0.067136* (0.035655)	-0.068201** (0.034197)	0.007681 (0.008863)	0.003104 (0.005308)	0.002897 (0.005078)
Finansal Açıklık	0.037847 (0.063653)	-0.006600 (0.055672)	-0.013397 (0.055663)	-0.022463*** (0.008035)	-0.032047*** (0.007091)	-0.033560*** (0.007061)
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	-0.665550 (0.562211)	-0.216729 (0.311603)	-0.182021 (0.295963)	-0.177340** (0.076947)	-0.034310 (0.035502)	-0.026012 (0.033347)
Kredi Deregülasyonu	0.030659 (0.020796)	0.008939 (0.010686)	0.009429 (0.010428)	0.003875 (0.002746)	0.000809 (0.001420)	0.001076 (0.001396)
Kentleşme Oranı	2.278539*** (0.464224)	0.261183 (0.293868)	0.103558 (0.286508)	0.226228*** (0.074297)	0.099652** (0.046825)	0.087758* (0.045264)
Ülkeler	21	21	21	21	21	21
N	534	786	819	534	786	819

Not: Sağlam standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir; *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeylerinde anlamlılığı gösterir. Tüm regresyonlar ülke sabit etkileri ve yıl kuklalarını kontrol eder.

9. ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite: T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ

Enstitü: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hazırlayanın Adı Soyadı: Malik TOPLU

Tez Başlığı: GELİR EŞİTSİZLİĞİNİN HANEHALKI BORCU ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ (1970-2021)

Savunma Tarihi : / / 20....

Danışman: Doç. Dr. Ayça AKARÇAY

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-SOYADI

İmza

Doç. Dr. Ayça AKARÇAY (Tez Danışmanı)

Prof. Dr. Sezgin Polat

Prof. Dr. Hasan Tekgüç

(Unvan, Ad-SOYADI)

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Ulun Akturan